

METRUM

SIA „METRUM”
Ģertrūdes iela 47-3, Rīga, LV-1011
tālr.80008100, metrum@metrum.lv
www.metrum.lv

ĒKU KULTŪRVĒSTURISKĀ IZPĒTE

Līgatnes papīrfabrikas apbūvei Līgatnē, Pilsonu ielā 1

Izstrādātājs: SIA „METRUM”, reģ. Nr.40003388748, Ģertrūdes iela 47-3, Rīga, LV-1011
Projekta vadītāja: Māra Kalvāne

Rīga 2023

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	2
1. IZPĒTES VEIKŠANAS PAMATOJUMS UN METODIKA	4
2. KULTŪRAS PIEMINEKĻA SASTĀVĀ IEKĻAUTO ĒKU IZVĒRTĒJUMS UN FOTOFIKSĀCIJA	13
2.1. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 001)	13
2.2. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 002)	21
2.3. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 003)	25
2.4. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 005)	28
2.5. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 007)	32
2.6. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 010)	37
2.7. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apz. 4211 002 0004 012, 4211 002 0004 037)	39
2.8. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 014)	47
2.9. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 017)	52
2.10. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 006 0026 001)	56
3. CITU ESOŠO ĒKU UN INŽENIERBŪVJU IZVĒRTĒJUMS UN FOTOFIKSĀCIJA	58
3.1. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 006)	58
3.2. PILSOŅU IELA 1A (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 008)	60
3.3. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 009)	63
3.4. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 023, 4211 002 0004 026)	64
3.5. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 033, 4211 002 0004 018 un citas būves)	65
3.6. PILSOŅU IELA 1 (būves kadastra apzīmējums 4211 002 0004 051, 4211 002 0004 052, 4211 002 0004 053)	67
3.7. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 006 0026 002, 4211 006 0026 004)	71
3.8. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 006 0026 003)	73
4. KULTŪRVĒSTURISKS NOVĒRTĒJUMS UN SECINĀJUMI	75

IEVADS

Lokālpilnvarojuma izstrāde zemesgabaliem Līgatnē, Pilsoņu ielā 1 (kad. apz. 4211 002 0004 un 4211 006 0026) uzsākta pamatojoties uz Cēsu novada domes 2022. gada 6. oktobra lēmumu Nr. 579 "Par lokālpilnvarojuma izstrādi Līgatnes papīrfabrikas teritorijai, Pilsoņu ielā 1, Līgatnē, grozot teritorijas plānojumu" (ar 2023. gada 23. marta grozījumiem).

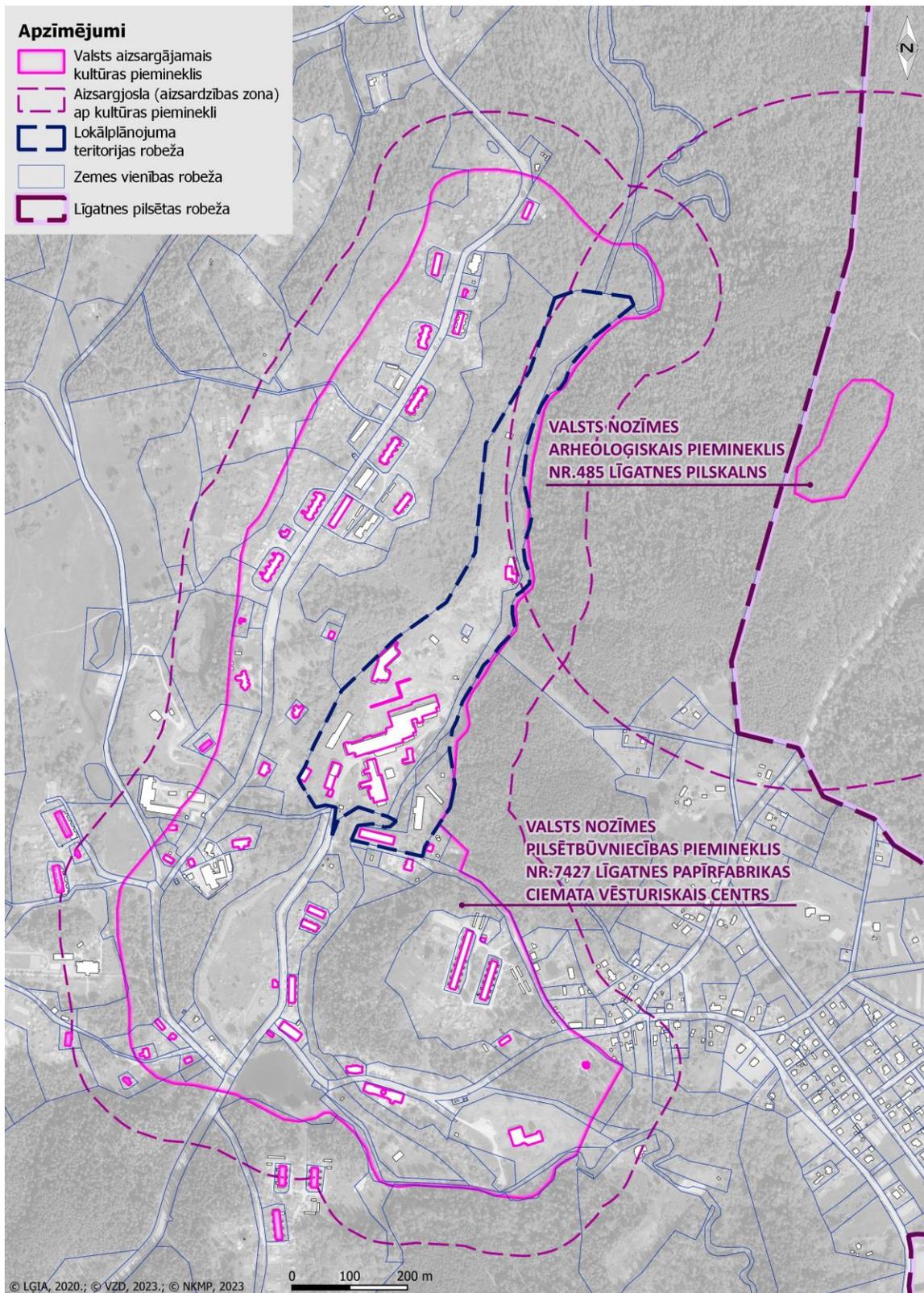
Ēku kultūrvēsturiskā izpēte Līgatnes papīrfabrikas teritorijas apbūvei (turpmāk tekstā – Izpēte), veikta lokālpilnvarojuma Līgatnē, Pilsoņu ielā 1 (turpmāk – lokālpilnvarojums) ietvaros, ņemot vērā lokālpilnvarojuma izstrādes darba uzdevuma prasības, kā arī ievērojot Nacionālās Kultūras mantojuma pārvaldes 26.06.2023. izsniegto nosacījumu Nr.06-05/4516 prasības: "*Lai precīzāk noteiktu un izprastu pilsētībūvniecības pieminekļa vai tā atsevišķu daļu kultūrvēsturisko vērtību un nozīmi, noskaidrotu tā attīstības iespējas un varētu iegūt pamatotus saglabāšanas risinājumus, Lokālpilnvarojuma ietvaros ir jāveic kultūrvēsturisko vērtību apzināšana un izpēte.*"

Lokālpilnvarojuma teritorija ietilpst Valsts nozīmes kultūras pieminekļi "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427), kā arī daļēji Valsts nozīmes arheoloģiskā pieminekļa "Līgatnes pilskalns" (valsts aizsardzības Nr. 485) aizsardzības zonā (aizsargjoslā) (skat. 2.attēlu). Saskaņā ar Gaujas Nacionālā parka likumu, kā arī Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumu Nr.317 "Gaujas Nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", lokālpilnvarojuma teritorija atrodas valsts nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorijā – Gaujas Nacionālajā parkā, kultūrvēsturiskajā zonā un dabas lieguma zonā.

Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā ir iekļautas gan lokālpilnvarojuma teritorijā esošās zemes vienības, gan ēkas, ar sekojošiem kadastra apzīmējumiem: zemes vienība ar kad. apz. 4211 002 0004 un tajā esošās ēkas ar ēkas kad. apz. – 001; 002; 003; 005; 007; 010; 012; 014; 017; 037; un zemes vienība ar kad. apz. 4211 006 0026 un ēka ar ēkas kad. apz. – 001 (skat. 2.attēlu).

1. attēls. **Lielformāta eļļas glezna Administratīvās ēkas vestibīlā (1952.gads, autors (nav salasāms)).**
(gleznas fragments uz izpētes pirmās lapas)

2. attēls. Valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļi. Avots: mantojums.lv

Apkaimes un teritorijas attīstības vēsturiskais apraksts, iekļaujot publiski pieejamās vēsturiskās kartes, plānus un fotogrāfijas, kā arī esošās izmantošanas un izmantošanas aprobežojumu apraksts iekļauts lokālpilnvarotņu likuma "Teritorijas pašreizējās izmantošanas apraksts un teritorijas attīstības priekšnosacījumi" apraksta daļā, un šajā Izpētē netiek dublēts.

Ņemot vērā, ka lokālpilnvarotņu likuma teritorija esošās ēkas un būves šobrīd nav atsevišķi novērtētas ne valsts, ne pašvaldības līmenī, Izpētes galvenais mērķis ir apzināt un fiksēt teritorijā saglabātās vēsturiskās teritorijas izmantošanas un apbūves liecības, sniedzot sākotnēju informāciju par potenciāli kultūrvēsturiski vērtīgas vēsturiskās apbūves esamību teritorijā, fiksējot tās galvenās saglabājamās vērtības, kā pamatojumu lokālpilnvarotņu likuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļautajām prasībām teritorijas un ēku turpmākajai izmantošanai un būvniecībai.

2022.gada septembrī SIA "ARHIGRAM" veica atsevišķu ēku tehnisko apsekošanu un sagatavoti ēkas tehniskās apsekošanas atzinumi, kas tika izmantoti kā papildus informācija šīs izpētes sagatavošanā. Tika konstatēts, ka pieejamie Valsts zemes dienesta ēku tehniskās inventarizācijas dati no 2001.gada ir daudzviet apšaubāmi un kļūdaini attiecībā gan uz ēku būvniecības un ekspluatācijas uzsākšanas datējumu, gan ēku konstruktīvajiem materiāliem. Izpētes veikšanai nebija pieejamas visu ēku tehniskās inventarizācijas lietas, vai tās bija pieejamas nepilnā apjomā.

Atsevišķa arhitektoniski mākslinieciskā izpēte (turpmāk – AMI) 2023.gadā ir veikta tikai dzīvojamai ēkai ar kadastra Nr. 42110020004008 (AMI izstrādātājs - SIA "Royal design generation"). Lokālpilnvarotņu likuma izstrādes laikā ir uzsākta AMI arī trīs citām ēkām, bet to rezultāti vēl nav pieejami.

Izpētei tika izmantota pieejamā literatūra, dažādas interneta vietnes, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Latvijas nacionālā arhīva, u.c. publiski pieejamā informācija.

1. IZPĒTES VEIKŠANAS PAMATOJUMS UN METODIKA

Kultūras pieminekļu aizsardzības nozares virsmērķis jeb misija ir saglabāt kultūras mantojumu kā cilvēka dzīves kvalitātes nozīmīgu faktoru – apzināt, aizsargāt un iekļaut mūsdienu dzīves apritē materiālo kultūras mantojumu, veicināt sabiedrībā kultūrvēsturisku vērtību izpratni. Kultūras pieminekļus saglabāt un aizsargāt nozīmē kontrolēt un vadīt notiekošās pārmaiņas.

Latvijas Republikā valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā un izmantošanā nodrošina Ministru kabinets un to īsteno Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (turpmāk – NKMP), kas atrodas kultūras ministra padotībā.

Bez normatīvajiem aktiem, ir arī starptautiskie un Latvijas stratēģiskie teritorijas plānošanas dokumenti, kuru ieteiktie telpas veidošanas principi ir būtiski katras teritorijas telpiskajā plānošanā, izmantošanā un aizsardzībā. Plānošana, ievērojot tiesību aktu normas, veido pamatu lēmumu pieņemšanai par kultūras pieminekļa teritorijas izmantošanu un pasākumiem tā aizsardzībai.

2011. gada UNESCO 36. ģenerālajā asamblejā Parīzē tika pieņemts rekomendējoša rakstura dokuments attiecībā uz Vēsturisko Pilsētvides Ainavu saglabāšanu - Pasaulē Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vietu Ietekmes uz Kultūras Mantojumu izvērtējuma vadlīnijas (turpmāk tekstā – ICOMOS vadlīnijas). ICOMOS vadlīnijās ir teikts, ka Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana neaprobežojas tikai ar atsevišķu vērtīgu objektu aizsardzību, bet gan pilsētvides materiālo un nemateriālo vērtību saglabāšanu, atjaunošanu un pielāgošanu mūsdienu sociālo un ekonomisko norišu prasībām. Salīdzinoši liels uzsvars tiek vērsts uz ekonomiskā apgrozījuma un mūsdienīgu

sadzīves funkciju nodrošināšanu, jo samazinoties saimnieciskai aprītei pilsētvidē, palielinās kultūrvēsturisko elementu zaudējuma potenciāls to lietderības samazināšanās iespaidā. Kaut arī jebkuras vēsturiskas vides aizsardzības pamatuzdevums ir uzturēt esošo vērtību un aizsargāt to no nevēlamām izmaiņām (arī vērtības saglabāšanai “bez izmaiņām” stāvoklī nepieciešama zināma rīcība), nereti rodas situācijas, kur esošas ēkas vai nu savu laiku nokalpojuša tipa, funkcijas jeb telpisko parametru dēļ nespēj pilnībā apmierināt šodienas dzīvesveidam svarīgu procesu norisi. Šādos gadījumos ir, pirmkārt, jāmeklē iespējas pielāgot jau esošo pilsētvidi jaunu funkciju nodrošinājumam un, otrkārt, jāveido rūpīgi pārdomātas, mūsdienu prasībām atbilstošas, multifunkcionālas jaunceltnes un jaunceltnu kompleksi, ņemot vērā vēsturisko pilsētvides ainavu saglabāšanas dokumentā paustās nostādnes. **Pilsētvides kultūrvēsturiskā vērtība netika radīta viena ierobežota laika posma ietvaros, bet gan laika gaitā izveidojās kā dažādu laika posmu uzslāņojums. Šī iemesla dēļ, mūsdienu papildinājumi vēsturiskajā pilsētvidē būtu jāuztver kā loģisks šī kultūrvēsturiskā uzslāņojuma procesa turpinājums un nevis kā negatīva ietekme un esošo vērtību apdraudējums.** Vietas identitātes saglabāšanas nolūkos ir svarīgi pārliecināties, ka jaunie objekti radīti kā vēsturiski izveidojušās vietas identitātes ģenētiskā koda nesēji un, aizvietojojot laika gaitā novecojušas vai zaudētas ēkas, šo identitāti ar savu klātbūtni uztur un nostiprina.

Likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” (spēkā no 10.03.1992., ar grozījumiem)

1992. gada 12. februārī Latvijā pēc Neatkarības atjaunošanas tika pieņemts likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību”, kas ar papildinājumiem ir spēkā joprojām. Nepilnu 30 gadu laikā likumā veikti vismaz 15 grozījumi, ar mērķi sakārtot kultūras pieminekļu aizsardzības normatīvo regulējumu. Tomēr būtiskas izmaiņas netika veiktas līdz pat 2018. gadam, tādēļ to varēja uzskatīt par novecojušu, rodoties arī dažādiem problēmjautājumiem par tā spēju pildīt savu – kultūras pieminekļu aizsardzības funkciju.

Likumā ir noteikta valsts pārvaldes un pašvaldību atbildība to aizsardzībā, izmantošanā un uzraudzībā/kontrolē pār kultūras pieminekļu likumdošanas aktu ievērošanu, kā arī kultūras pieminekļu īpašuma un izmantošanas tiesības, īpašnieka pienākumi.

Līdz ar 2018. gada 17. maijā pieņemtajiem grozījumiem likumā (stājās spēkā 13.06.2018.) ir aktualizētas kultūras mantojuma aizsardzības aktuālās problēmas, kas ietver jaunus risinājumus kultūrvēsturisku vērtību uzskaites sistēmai. Tas saistīts ar to, ka bez valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā esošajiem vietējas un valsts nozīmes kultūras pieminekļiem dažās pašvaldībās ir izveidoti arī atsevišķi pašvaldības nozīmes kultūrvēsturisku objektu saraksti, līdz ar to paredzēts turpmāk visus kultūras pieminekļus iekļaut vienotā sarakstā, tos iedalot valsts, reģiona un vietējās nozīmes grupās.

Saskaņā ar likuma prasībām, valsts nozīmes kultūras pieminekli sarakstā var iekļaut starptautiskā vai Latvijas mērogā nozīmīgus objektus ar izcilu zinātnisku, kultūrvēsturisku vai izglītojošu nozīmi, reģiona nozīmes kultūras pieminekli – objektus ar noteiktam Latvijas reģionam raksturīgu īpašu zinātnisku, kultūrvēsturisku vai izglītojošu nozīmi, un vietējās nozīmes kultūras pieminekli – objektus ar zinātnisku, kultūrvēsturisku vai izglītojošu nozīmi, kas raksturīga konkrētas pašvaldības teritorijā. Jāatzīmē, ka valsts aizsargājamo pieminekļu sarakstu un grozījumus tajā apstiprina kultūras ministrs, un objekta iekļaušanai tajā nav vajadzīga tā īpašnieka (valdītāja) piekrišana. Īpašniekam tiek noteikti nodokļu atvieglojumi vai kompensēti zaudējumi, ja tādi radušies sakarā ar zemes vai objekta lietošanas ierobežojumiem.

Likums paredz, ka turpmāk priekšlikumus par vietējās nozīmes kultūras pieminekļa statusa noteikšanu objektam un tā iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kultūras ministram iesniegs pašvaldība, saskaņojot ar NKMP. Vietējas nozīmes kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzību nodrošina pašvaldība, t.sk. norādījumus — par katra atsevišķa vietējas nozīmes kultūras pieminekļa izmantošanu un saglabāšanu izdod pašvaldības. No pašvaldību budžetiem piešķir līdzekļus to reģiona un vietējās nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai, kuri ir pieejami sabiedrības apskatei.

Augstāk minētās izmaiņas veiktas saistībā ar jaunas, uz kultūras pieminekļa īpašnieka lielāku iesaistīšanos orientētas pieejas ieviešanu kultūras mantojuma saglabāšanas darbā, taču šobrīd vēl ir pārāgri analizēt, kā tas uzlabos kultūras pieminekļu aizsardzības mehānismus gan no tiesiskās, gan praktiskās puses.

Ministru kabineta 2021. gada 26.oktobra noteikumi Nr. 720 „**Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi**”.

Kultūras pieminekļus iedala šādās tipoloģiskajās grupās: arheoloģiskie pieminekļi, arhitektūras pieminekļi, mākslas pieminekļi, industriālie pieminekļi un vēsturisko notikumu vietas. Piemēram, kultūras pieminekļu sarakstā kā valsts nozīmes arhitektūras pieminekli var iekļaut šādus objektus ar izcilu zinātnisku, kultūrvēsturisku vai izglītojošu nozīmi: ēkas vai citas būves un to konstrukcijas, ieskaitot to detaļas un rotājumus, kas ir starptautiski vai nacionāli nozīmīgi stilu paraugi, ievērojamu arhitektu darbi vai reti sastopamu tipu celtnes. Kultūras pieminekļu sarakstā kā valsts nozīmes industriālo pieminekli var iekļaut starptautiskā vai Latvijas mērogā nozīmīgas būves, iekārtas, priekšmetus un citus tehniska rakstura objektus, kas saistīti ar ražošanas, transporta un teritorijas infrastruktūras attīstību vai militāro vēsturi un kuriem ir izcila zinātniska, kultūrvēsturiska vai izglītojoša nozīme (vecākus par 50 gadiem).

Kultūras pieminekļu uzskaitē un aizsardzība Cēsu novada pašvaldībā

Līdz ar Administratīvi teritoriālo reformu, kas tika realizēta Latvijā 2021.gadā, bij. Līgatnes novads ar Līgatnes pilsētu ir iekļauti Cēsu novadā.

Šobrīd spēkā esošajā **Līgatnes novada teritorijas plānojumā 2012.-2023.gadam** (turpmāk tekstā - Līgatnes TP) ir uzskatīti un attēloti novadā esošie valsts nozīmes kultūras pieminekļi, t.sk. lokālpilnoņuma teritorijā noteiktie, kā arī noteikti atsevišķi novada nozīmes kultūras pieminekļi, kas definēti kā *“unikāli objekti, kuriem nav noteikts valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa, bet kas ir kultūrvēsturiski interesanti un nozīmīgi un būtu saglabājami, plānojot Līgatnes novada teritorijas attīstību”*. Lokālpilnoņuma teritorijā neatrodas Līgatnes TP noteiktie novada nozīmes kultūras pieminekļi.

Līgatnes TP teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (turpmāk tekstā – TIAN) iekļautas prasības gan valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu aizsardzībai, gan novada nozīmes kultūrvēsturisko objektu saglabāšanai. Attiecībā uz Valsts nozīmes kultūras pieminekļiem ir noteikts:

TIAN 10.3.3. apakšpunktā ir noteikts: *“Kultūras pieminekli drīkst izmantot kultūras, izglītības, zinātnes, tūrisma, saimnieciskiem vai citiem mērķiem tā, lai tiktu saglabāts kultūras pieminekļis un kultūrvēsturiskā vide kultūras pieminekļa teritorijā un tā aizsardzības zonā.”* Minētais punkts tiek ievērots arī šī lokālpilnoņuma izstrādē.

TIAN 10.3.5. apakšpunktā ir noteikts: *“Arheoloģisko pieminekļu teritorijās nav pieļaujama jaunu ēku būvniecība, kā arī ceļu, karjeru un ūdenstilpju izveide.”* Minētais aprobeņojums pēc būtības ir

noteikts stingrāks, nekā to nosaka Aizsargjoslu likuma 38.pants "Aprobežojumi aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem", kā arī neatbilst noteiktajiem Aizsardzības zonas uzturēšanas režīma noteikumiem.

TIAN 10.3.8. apakšpunktā ir noteikts: *"Ēku kurām zudusi kultūrvēsturiskā vērtība, nojaukšanas atļaujas saņemšanai nepieciešams Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas saskaņojums. Tās īpašniekam vai valdītājam jāiesniedz kompetentu speciālistu izstrādātu vēsturiskās un arhitektoniskās izpētes materiālu, kā arī detalizētu atzinumu par ēkas konstrukciju tehnisko stāvokli."* Minētais nosacījums tiek ievērots un netiks grozīts līdz ar šī lokalplānojuma spēkā stāšanos.

Attiecībā uz Novada nozīmes kultūras pieminekļiem ir noteikts:

TIAN 10.4.2. apakšpunktā: *"Novada nozīmes kultūrvēsturiskos objektus ir aizliegts iznīcināt."*

TIAN 10.4.3. apakšpunktā: *"Novada nozīmes kultūrvēsturisko objektu pārveidošana vai tā oriģinālo daļu aizstāšana ar jaunām daļām pieļaujama tikai tad, ja tā ir vienīgā iespēja, kā saglabāt objektu, vai arī tad, ja pārveidojuma rezultātā nepazeminās objekta kultūrvēsturiskā vērtība."*

Cēsu novada teritorijas plānojums 2016.-2026.gadam (turpmāk - Cēsu novada TP) izstrādāts Cēsu novada administratīvajai teritorijai līdz 2021.gadam, un tieši neattiecas uz lokālpilnvarotņu likuma teritoriju, tomēr liecina par pašvaldības vēlmi un centieniem aizsargāt kultūrvēsturiskās vērtības arī pašvaldības līmenī.

Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko objektu teritorija noteikta, lai aprakstītu tos nosacījumus, kuri nepieciešami vietējas nozīmes kultūrvēsturisko objektu saglabāšanai un izmantošanai. Kultūrvēsturisko objektu sarakstā iekļautas tās vēsturiski vērtīgās ēkas un objekti, kuri atrodas gan valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa "Cēsu pilsētas vēsturiskais centrs" teritorijā, gan ārpus tās, ņemot vērā to, ka atsevišķu ēku arhitektoniskā kvalitāte un vērtība ir īpaši uzsverama un saglabājama, kaut arī tās atrodas pilsētībūvniecības pieminekļa teritorijā. Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskā objekta statuss piešķirts pamatojoties uz objekta vēsturisko nozīmību, kā arī arhitektoniskajām kvalitātēm. Galvenie kritēriji, kas ņemti vērā, izvērtējot kultūrvēsturiskos objektus:

- Pilsētībūvnieciskas nozīmes objekts, vidi formējoša ēka;
- Nozīmīgs ēku tipoloģijas objekts/ sabiedriski nozīmīga ēka;
- Oriģinālas arhitektūras/mākslas vērtību klātbūtne;
- Tipisks Cēsu pilsētas/reģiona būvmākslas paraugs;
- Labi saglabājusies vēsturiskā substance.

Cēsu novada TP ir noteiktas teritorijas ar īpašiem noteikumiem – "Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko objektu teritorija (TIN4)", kā arī iekļauti detalizēti nosacījumi vērtību aizsardzībai un saglabāšanai.

Cēsu novada TP TIAN ir iekļautas sekojošas definīcijas, kas attiecināmas uz vēsturisko ēku iedalījumu:

"Vēsturiska ēka vai apbūve - ēka vai apbūve, kura celta pirms 1940.gada.

Vietējas nozīmes kultūrvēsturisks objekts - Cēsu novada pašvaldības noteikta kultūrvēsturiskā mantojuma daļa, atsevišķas ēkas un objekti, kuriem ir vēsturiska vērtība, kuru saglabāšana atbilst Cēsu novada tēla saglabāšanai un kuri ir iekļauti vietējas nozīmes kultūrvēsturisko objektu sarakstā."

Cēsu novada TIAN 929. punktā iekļauti "Īpašie noteikumi vēsturiskām ēkām un kultūras pieminekļiem". Attiecībā uz TIN4 teritorijām TIAN iekļauti - īpašie noteikumi jaunbūvēm, ēku fasāžu atjaunošanai un pārbūvei; ēku un būvju nojaukšanai, ēku siltumizolācijas uzlabošanai u. tml. TIAN 957.1. apakšpunktā ir noteiktas Kultūrvēsturiskās pamatvērtības kultūrvēsturiskajā objektā, piemēram - ēkas apjoms, konstrukcijas, vēsturiskais jumta iesegums; fasādes apdare (dekori, dzegas, vēsturiskais apmetums un apšuvums un citi elementi); logi, slēgi, durvis, to apmales un vēsturiskā furnitūra un slēdzēj mehānismi; iekštelpu plānojums; interjera apdare un elementi (paneļi, grīdas, iekšdurvju vērtnes un citi); apkures ierīces (manteliskursteņi, skursteņi, krāsnis, kamīni un citi); kāpnes; vēsturiskas piebūves, balkoni, lodžijas un verandas; un citas autentiskas detaļas un elementi.

Cēsu novada TIAN 957.2. apakšpunktā ir noteikts, ka pirms kultūrvēsturiska objekta restaurācijas, pārbūves un atjaunošanas būvprojektēšanas uzsākšanas jāveic kompetenta pirmsprojekta kultūrvēsturiskā novērtēšana. Atkarībā no konkrētas ēkas autentiskuma, tās kultūrvēsturiskajai novērtēšanai var tikt noteiktas dažādas sarežģītības kultūrvēsturiskās izpētes pakāpes:

- arhitektoniski mākslinieciskā apsekošana (vizuāla objekta interjera un fasāžu apsekošana, kultūrvēsturisko vērtību konstatācija un fotofiksācija, izstrādājot esošo vērtību aprakstu un ietverot rekomendējamo saglabājamo apjoma noteikšanu) - sākotnēji tiek nozīmēta vēsturiskajām ēkām (būvētas līdz 1940.gadam);
- arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija (vizuāla objekta izpēte un fotofiksācija, vēsturisko pārbūvju konstatācija dabā un ēkas plānojumā, iegūstot informāciju par objekta vēsturisko, zinātnisko un māksliniecisko vērtību, izstrādājot esošo kultūrvēsturiski nozīmīgo detaļu aprakstu un ietverot rekomendējamo saglabājamo vērtību apjomu noteikšanu) tiek noteikta kultūrvēsturiskiem objektiem, ja arhitektoniski mākslinieciskās apsekošanas laikā tiek konstatētas vērtības, kuras izpētāmas padziļināti.

Cēsu novada pašvaldība 17.08.2023. ir izdevusi domes saistošos noteikumus Nr. 14 "**Par Cēsu novada pašvaldības līdzfinansējumu kultūras pieminekļu saglabāšanai**". Saistošie noteikumi (turpmāk – Noteikumi) nosaka kārtību, kādā Cēsu novada pašvaldība (turpmāk – Pašvaldība) piešķir līdzfinansējumu, līdzfinansējuma apmēru un piešķiršanas nosacījumus ēku, būvju un to daļu restaurācijas un konservācijas darbiem objektos Cēsu novada teritorijā, kas ir valsts vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, atrodas valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļu teritorijās vai atrodas Cēsu novada vietējās nozīmes kultūrvēsturiskajās teritorijās vai arī ir kultūrvēsturiskie objekti novada "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu" izpratnē, kuri īpašnieka (valdītāja) noteiktajā kārtībā ir pieejami sabiedrības apskatei, kā arī de minimis atbalsta saņemšanas nosacījumus. Noteikumu mērķis ir atbalstīt un veicināt kultūras pieminekļu saglabāšanu sabiedrības interesēs un uzlabot Cēsu novada iedzīvotāju dzīves vides kvalitāti.

Izvērtējot spēkā esošā Līgatnes novada TP un Cēsu novada TP nosacījumus attiecībā uz kultūrvēsturisko vērtību noteikšanu un aizsardzību, kā arī izvērtējot TIAN iekļautās prasības būvēm ar atbilstošu līmeni, šajā Izpētē kā vadlīnijas tiek pielietoti Cēsu novada TP TIAN nosacījumi un norādījumi Vietējas nozīmes kultūrvēsturiska objekta noteikšanai, sniedzot iespēju pašvaldībai turpmāk papildus vērtēt konkrētas ēkas un lemt par Vietējas nozīmes kultūrvēsturiska objekta statusa piešķiršanu, ņemot vērā šo Izpēti un/vai papildus veiktu AMI pirms ēkas būvniecības procesa uzsākšanas.

Ēku sākotnējais vērtējums tiek balstīts uz teritorijas un ēku apsekošanu dabā ar fotofiksāciju, kas uzskatāmi parāda objekta raksturīgās vērtības un elementus. Šajā izpētē papildus piemērots detalizētāks ēku sākotnējās/salīdzinošās vērtības sekojošs iedalījums:

- Kultūrvēsturiski vērtīga ēka - ir saglabājama, saskaņā ar kultūrvēsturisko izpēti, kā ticams un uzskatāms būvperioda būvniecības tradīciju paraugs un pilsētvides liecība. Atjaunojot vai pārbūvējot ēkas, saglabājami to arhitektonisko vērtību veidojošie elementi – piemēram, fasādes apdare, būvgaldniecības izstrādājumi, arhitektūras detaļas, kā arī arhitektoniskais un vizuālais tēls, ņemot vērā ēkas sākotnējo funkciju. Ēkām saglabājama oriģinālā substance un tradicionālie būvmateriāli.
- Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību - saglabājams ēkas mērogs un apjoma proporcijas, un ja ir saglabājušies, arī oriģinālie apdares materiāli un dekora elementi. Atļauta ēkas pārbūve, t.sk. fasāžu pārveidošana, saskaņā ar ēkas būvperiodu un apkārtējo, vēsturisko apbūvi, tai vizuāli pakārtojoties un neveidojot jaunas vizuālas dominantes.
- vides kvalitāti pazeminoša ēka - ir nojauicama vai pārbūvējama.

Teritorijas un tās apbūves attīstība - 19.gadsimta kartēs.

Vēsturiskās kartes un plāni sniedz iespēju novērtēt teritorijas un ēku attīstību īsākā vai ilgākā laika periodā, to kultūrvēsturisko nozīmi un lokālpilnplānojuma teritorijā plānoto izmaiņu ietekmi uz kultūrvēsturiskajām vērtībām. Tāpēc arī izstrādājot šo lokālpilnplānojumu, īpaša uzmanība tika pievērsta vēsturiskajām kartēm un tajās iekļautajai informācijai, kas detalizētāk ir apskatīta lokālpilnplānojuma pašreizējās situācijas apraksta daļā.

Vēl 19.gadsimta sākumā Līgatnes pilsētas vietā pastāvēja tikai Līgatnes krogs un dzirnavas, ko apliecina arī Paltmales muižas 1795.gada karte un tajā attēlotā dabas elementu, transporta ceļu un apbūves situācija 18./19. gadsimta mijā.

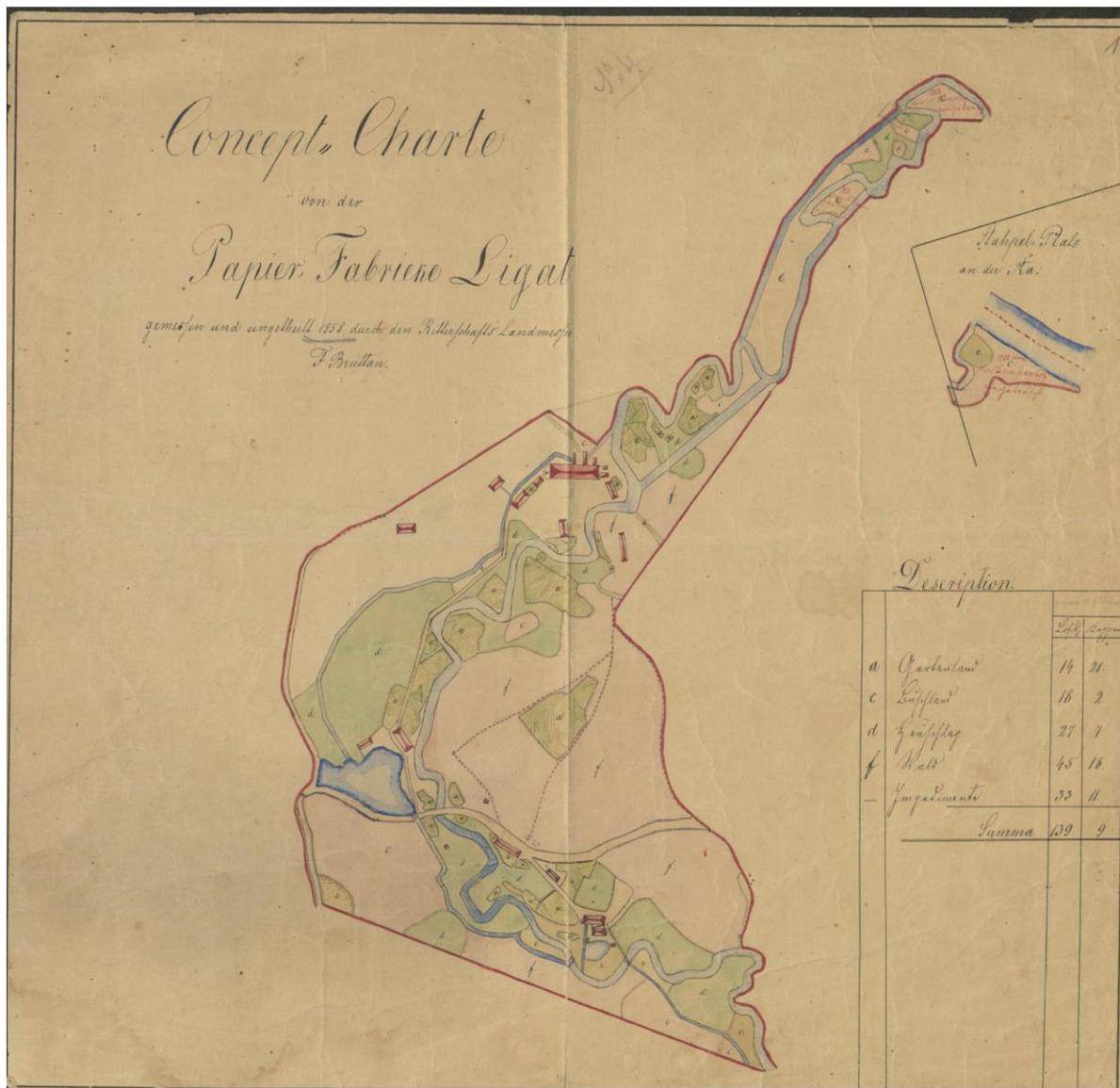

3. attēls. Paltmales muižas 1795.gada karte, kurā attēlots Līgatnes krogs. Avots: Valsts vēstures arhīvs.

Saskaņā ar rakstītajos avotos minētajām ziņām, papīra ražošanas pirmsākumi saistāmi ar Paltmales muižas miltu dzirnavām, kas pārveidotas par papīra dzirnavām ap 1814.gadu. 1815.-1816. gadā tika uzceltas jaunas papīra dzirnavas – roku darbu fabrika jeb Ānfabrika (no vācu valodas Handfabrik), kur papīrs ticis ražots ar rokām no linu lupatām. Ānfabrikā papīru ar rokām ražoja līdz pat 1871. gadam. 1829. gadā līdztekus papīra ražošanai Ānfabrikā, tiek rakti jauni

kanāli, ezers-dīķis, un būvēta galvenā ražotne – vidusfabrika (no vācu valodas Hauptfabrik), kas 1830. gadā uzsāk darbību. Vidusfabrikā Līgatnes papīrfabrika darbojās līdz 2014.gadam.

1858.gadā tika nodibināta akciju sabiedrību “Līgatnes papīru fabriku kompānija”. Gadu vēlāk tika uzsākta Lejas fabrikas būvniecība, kas paredzēta papīra masas sagatavošanai. Papildus būvēts kanāls ūdens pārvadei no Galvenās uz Lejas fabriku. Līgatnes papīrfabrikas teritorija un tā laika apbūve attēlota 1858.gada uzmērījuma plānā (skat. 4.attēlu), kas sniedz pietiekami detalizētu informāciju par tā laika ēkām un inženierbūvēm, no kurām dažas ir saglabājušās līdz mūsdienām.

4. attēls. Līgatnes papīrfabrikas plāns. 1858. gadā uzmērījis un iedalījis bruņniecības zemju mērnīeks F. Brutāns. Mērogs nav norādīts. Avots: dom.lndb.lv

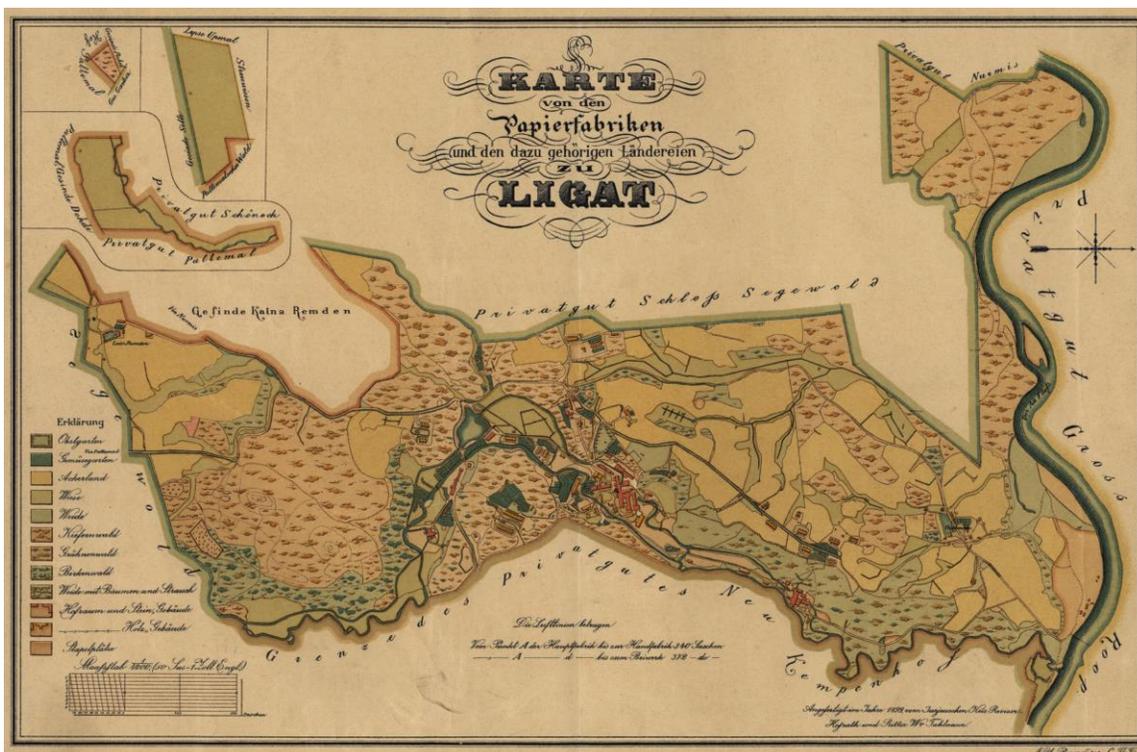
1884. gadā fabrika nodega, taču gada laikā tā tika atjaunota, iegādāta jauna papīrmašīna un ražošana atsākta. Bet, ņemot vērā šo faktu, papīrfabrikas vecākajām ēkām var būt saglabājušies galvenokārt oriģinālie ēku pamati un sienas.

1884.gadā papīrfabrikas teritorijā sāka būvēt jaunas ēkas un būvdarbi trupinājās vēl līdz pirmajam pasaules karam. Pēc nodegšanas, fabrikas ēkas projektējis pirmais diplomētais latviešu arhitekts Jānis Frīdrihs Baumanis (1834.-1891.). Viņa vadībā eklektisma stilā no sarkanā ķieģeļa celtas arī smēde, veltņu slīpētava, remontu mehāniskā ceha ēka, kantora ēka, aptieka un kapliča Centra kapos.

1895.gadā tiek uzbūvēta Lejas (Beiverk) fabrikas otro kārtu. 1898.gadā fabrikas teritorijā uzcel galdniecības ēku (padomju gados papīra serdeņu līmēšana un ugunsdzēsēju depo).

Līdz 1891.gadam, kad tika izbūvēts dzelzceļš, visas kravas pārvadāja tikai ar zirgiem. 1905.gadā no Ānfabrikas uz Galveno fabriku un Beiverku tiek izbūvēts šaursliežu dzelzceļš fabrikas iekšējā transporta vajadzībām.

19.gadsimta beigās Papīrfabrika turpina attīstīt Līgatni, regulāri iepērkot jaunus īpašumus, kuros izbūvē ne vien dzīvojamās ēkas, bet arī slimnīcu un dzemdību māju, kas abas tiek uzdāvinātas sabiedrībai. Līgatnes papīrfabrikas un tās zemes ar apbūvi attēlotas 1899.gada plānā, kas sniedz jau salīdzinoši precīzu informāciju par Līgatnes attīstību 19./20. gadsimta mijā (skat. 5.attēlu).

5. attēls. Līgatnes papīrfabrikas un tās zemju plāns. 1899. gadā zīmējis Jurjevas apriņķa revidents, galma padomnieks V. Tālmanis. Iespieddarbs. Mērogs: 1 : 4200 jeb 50 asis = 1 angļu colla. Avots: dom.lndb.lv

Šis izpētes vajadzībām tika savietota 1899.gada karte ar 2023.gada Valsts Zemes dienesta kadastra kartes informāciju, tādējādi precizējot atsevišķu vēsturisko ēku būvperiodu un/vai novietojumu un būvapjoma izmaiņas (skat. 6.attēlu). 20.gadsimta sākumā, īpaši līdz pirmajam Pasaules karam, vēl turpinājās Līgatnes papīrfabrikas ēku un inženierbūvju aktīva būvniecība. Atsevišķas ēkas tika izbūvētas vai pārbūvētas arī starpkaru periodā, t.i. līdz 1940.gadam. Otrā pasaules kara laikā tika saspridzināta daļa no inženierbūvēm un atsevišķas ēkas. Fabrikas atjaunošana tika atsākta jau 1944.gadā.

6. attēls. Līgatnes papīrfabrikas 1899.gada plāna fragments savietots ar 2023.gada Valsts Zemes dienesta kadastra kartes informāciju

2. KULTŪRAS PIEMINEKĻA SASTĀVĀ IEKĻAUTO ĒKU IZVĒRTĒJUMS UN FOTOFIKSĀCIJA

2.1. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 001)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 001 ir Līgatnes papīrfabrikas administratīvā ēka (būves galvenais lietošanas veids- Biroju ēka).

7. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

8. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa “Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs” (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

1.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 001	Pilsoņu iela 1	Administratīvā ēka	1949 (neatbilst)	4/1	1221,9	320

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1949.gads, kas viennozīmīgi neattiecas uz visu ēku, bet, iespējams, tikai uz ēkas ceturto stāvu, kas uzbūvēts laika periodā pēc Otrā pasaules kara (skat. 14.attēlu). Ņemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecība datējama ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam.

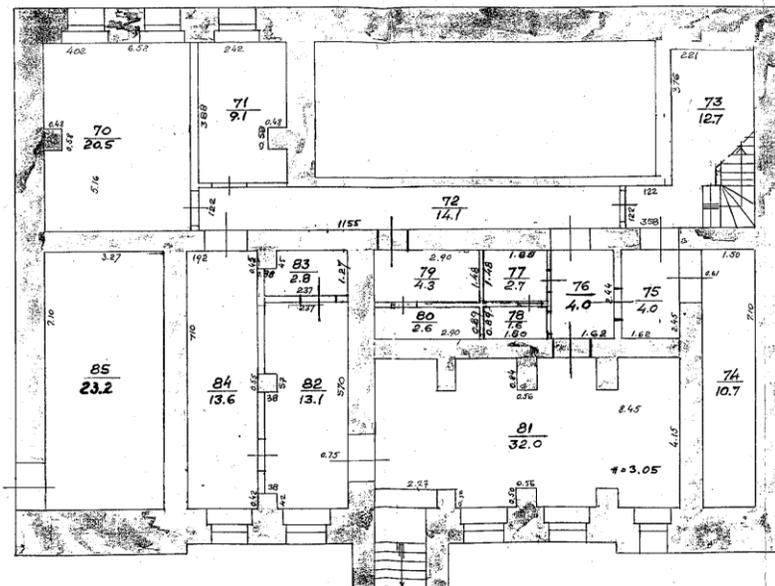
Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos konstatētas arī citas neprecizitātes un kļūdas, kas attiecas uz ēkas konstruktīvo elementu aprakstu (piemēram, ēka nav būvēta izmantojot dzelzsbetons/betona konstrukcijas). Ēkai veikta ēkas tehniskā apsekošana 2022.gada septembrī (SIA “ARHIGRAM”) un sagatavots ēkas tehniskās apsekošanas atzinums. Atzinumā secināts: “*Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju stāvoklis apmierinošs. Klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības dēļ nolietojums – 40%. Ēka kopumā atbilst*

Būvniecības likuma 9. pantā minētajām lietošanas drošības, mehāniskas stiprības un stabilitātes prasībām.”

9-12. attēls. Ēkas stāvu plāni. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

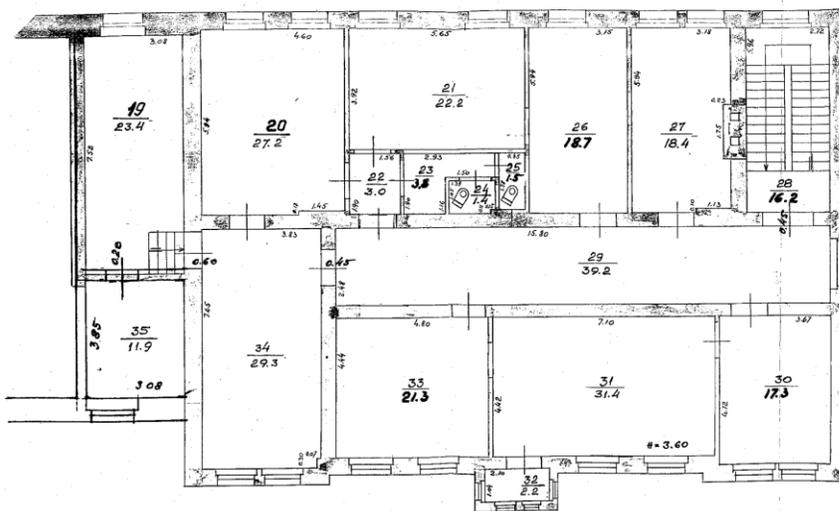
Pagraba stāva plāns

Stāvs H= 3.05

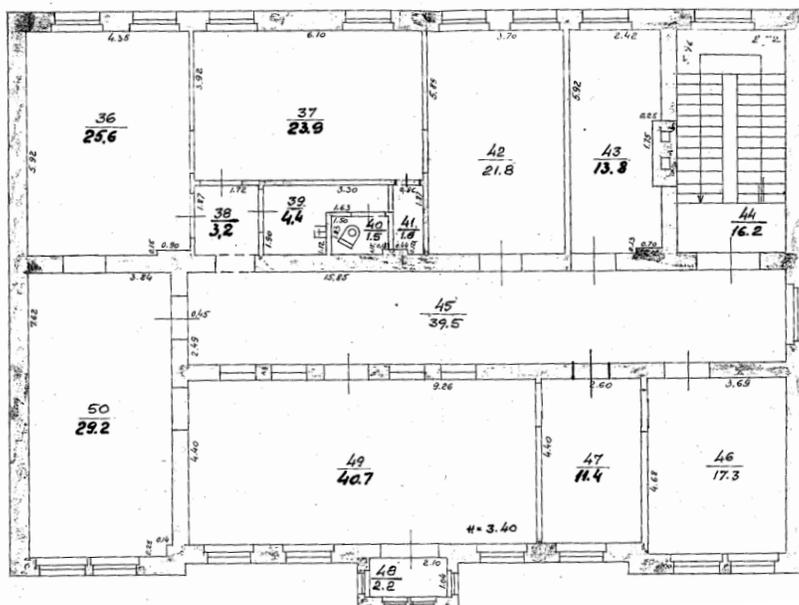
Otrā stāva plāns

Stāvs H= 3.60

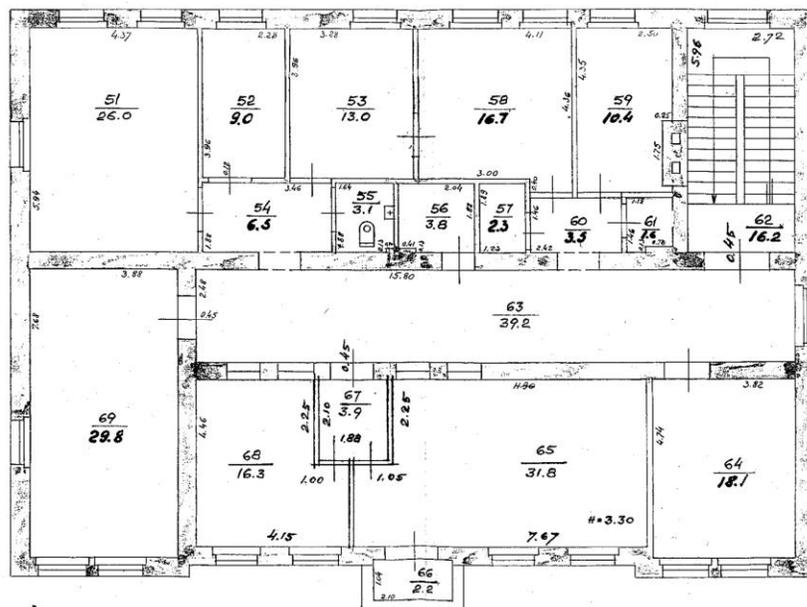
Trešā stāva plāns

Stāvs H= 3.40

CETURTĀ stāva plāns

Stāvs H= 3.30

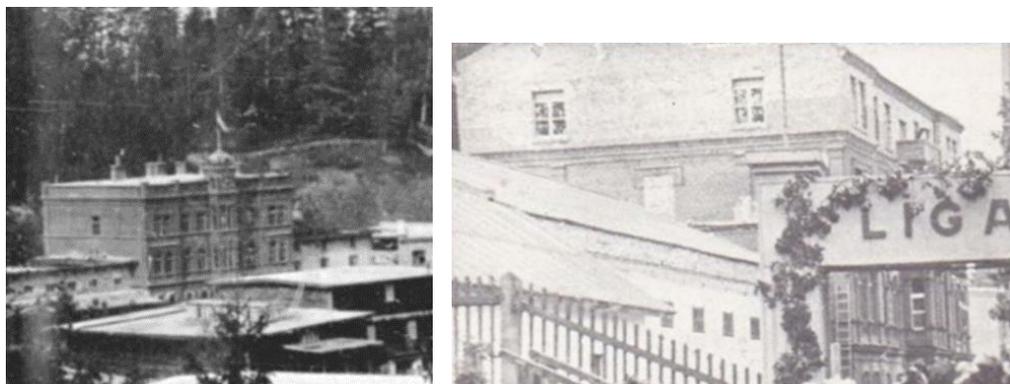
Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu un ķieģeļu mūris; būves ār sienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegumi - pagrabstāva pārseguma konstrukcijas veido ķieģeļu velves, stāvu pārsegumi veidoti no koka sijām; būves jumts – azbestcements loksnes. Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – centralizētās apkures sistēma, elektroapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēka būvēta 19.gs. beigās, un ir izcils industriālā mantojuma un eklektisma stila novirziena - "ķieģeļu stila" paraugs. „Ķieģeļu stils” bija viens no 19. gs. otrajā pusē valdošā eklektisma stila formālajiem novirzieniem. Tam raksturīgas ķieģeļu virsmas ar figurālā mūrējumā veidotām arhitektoniskās apdares detaļām. Celtni fasādēs tās parasti izkārtotas eklektismam tipiskajā vienmērīgajā ritmā un piesātinājumā. Šī stilistika sastopama visdažādāko funkciju ēku arhitektūrā, bet visvairāk to izmantoja, ceļot saimnieciska un rūpnieciska rakstura ēkas. Ēkas autors, iespējams, ir arhitekts Jānis Frīdrihs Baumanis.

Ēkai izbūvēti granīta laukakmeņu pamati, bet pati ēka būvēta no sarkaniem māla ķieģeļiem. Ēka sākotnēji būvēta ar vienu pazemes un trīs virszemes stāviem. Ēkas galvenā fasāde veidota simetriski, ar fasādes centrā izvietotu ēkas izvirzījumu, kas vainagojās ar dekoratīvu torni un karoga mastu. Ēkai sākotnēji bija izbūvēts plakanais jumts ar parapetu, kā to uzskatāmi var redzēt 20.gs. sākuma fotoattēlā (skat. 13.attēlu). Tikai laika periodā pēc Otrā pasaules kara, 1945.-49. gadā ēkai tika nojaukts tornis un izbūvēts ceturtais stāvs ar divslīpju jumtu (skat. 14.-16.attēlu). Ēkas pārbūve ir redzama gan ēkas fasādēs, jo ceturtais stāva ķieģeļi atšķiras ar savu krāsu un kvalitāti, gan kāpņu telpā, jo jaunais starpstāvu kāpņu laukums izvietots kāpņu telpas logam pa vidu.

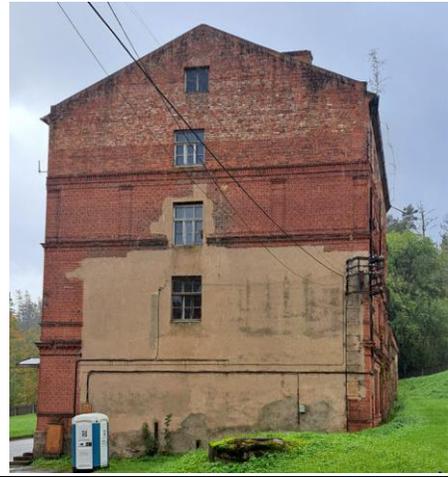
13., 14. attēls. 1910-1914.gada fotogrāfijas fragments un 1949.-1950.gada fotogrāfijas fragments.

15.-16. attēls. Ēkas pārbūves "liecinieki" – kāpņu telpā un ēkas fasādē.

Ēkai labi saglabājušās ēkas fasādes un to dekoru, logu un durvju ailas. Būvprojoms izmainīts 20.gadsimta vidū, izbūvējot ceturto stāvu un divslīpju jumtu, un nojaucot torni. Ēkai nav saglabājušies oriģinālie būvistrādājumi (durvis, logi, kāpņu margas u.tml.), bet ir saglabājušās oriģinālās grīdas (flīzes ieejas vestibilā un koka dēļu grīdas). Interjerā dominē 20.gs. 70.-80. gadu biroju telpu interjers, apgaismes ķermeņi un iekārtojums.

Ēkas fasādes

Ēkas ieejas durvis, logi, fasādes dekori

Iekštelpas

Sienas krāsojuma fragmenta atsegums kāpņu telpā

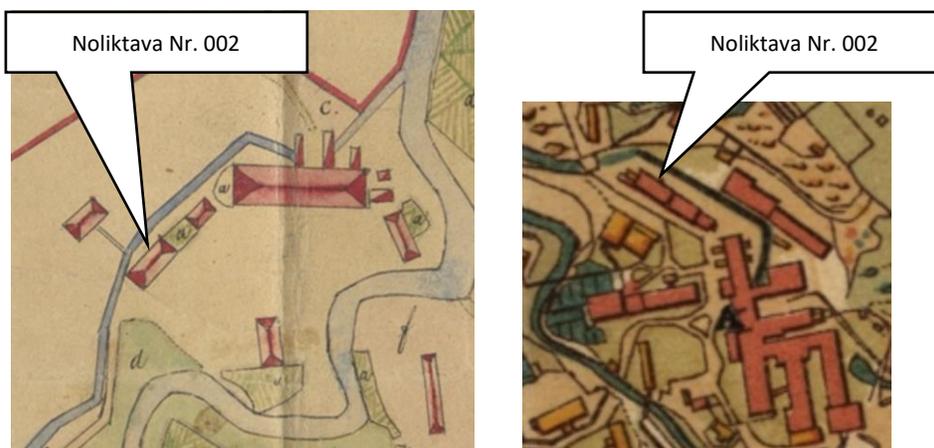

2.2. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 002)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 002 ir Līgatnes papīrfabrikas noliktavas ēka.

17. attēls. Ēkas novietojuma. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

18., 19. attēls. Ēkas novietojums 1858. un 1899.gada plānos.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1861.gads. Ēka ir attēlota gan 1858.gada plānā, gan arī 1899.gada plānā. Līdz ar to var secināt, ka ēka tikusi celta vēl pirms 1861.gada, iespējams ~1830.gadu, kad darbību uzsāka Vidusfabrika.

2.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 002	Pilsoņu iela 1	Noliktava	1861 (neprecīzi)	2	537,4	328,9

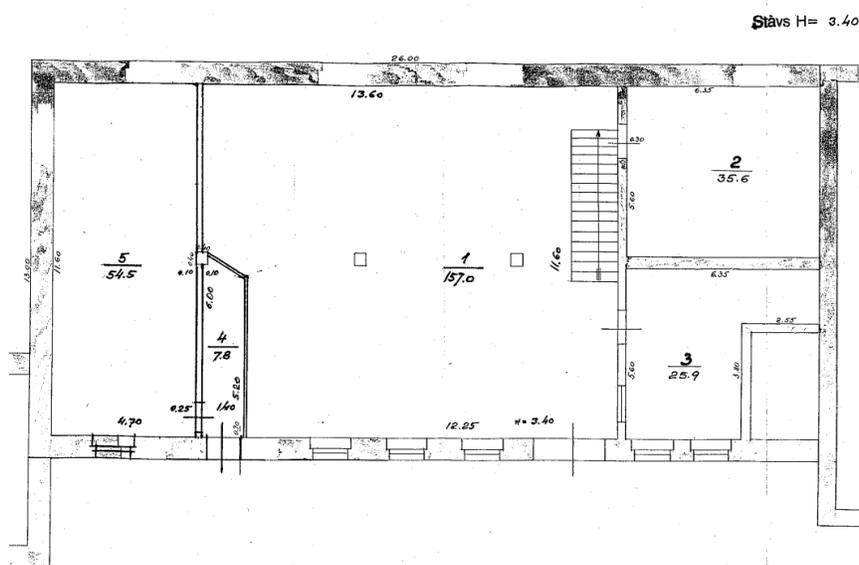
Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu mūris; būves ārsienas – laukakmeņu mūris, josla sienas augšā veidota no ķieģeļu mūra; nesošās iekšsienas veidotas no monolīta dzelzsbetona; būves pārsegumi – dzelzsbetons/betons; būves jumts – azbestcements loksnes.

Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – elektroapgāde. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

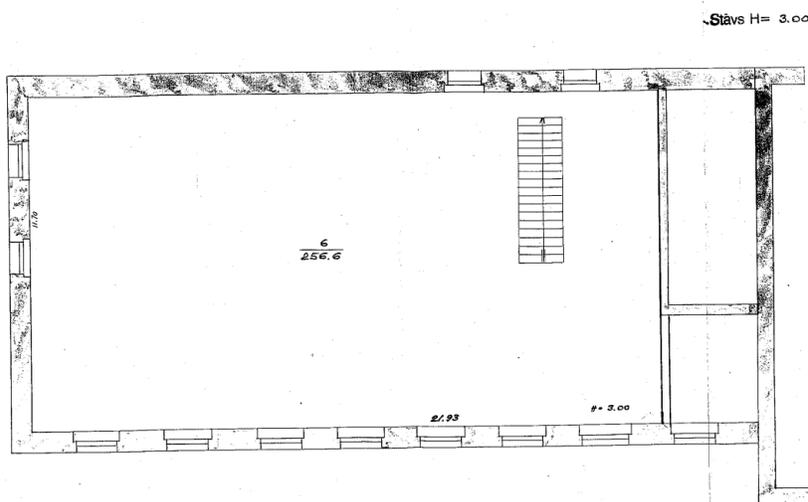
Ēkai veikta ēkas tehniskā apsekošana 2022.gada septembrī (SIA "ARHIGRAM") un sagatavots ēkas tehniskās apsekošanas atzinums. Atzinumā secināts: "Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju stāvoklis apmierinošs. Klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības dēļ nolietojums – 40%. Ēka kopumā atbilst Būvniecības likuma 9. pantā minētajām lietošanas drošības, mehāniskas stiprības un stabilitātes prasībām."

20., 21. attēls. Ēkas stāvu plāni. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Pirmā stāva plāns

Otrā stāva plāns

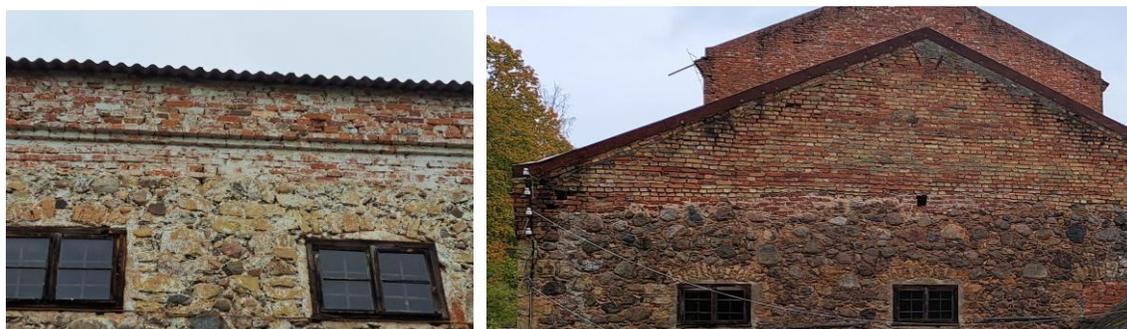

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Pamatēka būvēta 19.gs. vidū, un ir raksturīgs Vidzemes muižu saimniecības ēku būvapjoms. Ēka sākotnēji būvēta no laukakmeņiem, kā vienstāva saimniecības – noliktavas ēka.

Iespējams, pēc Otrā pasaules kara, laika posmā no 1945.-1949. gadam, ēkai izbūvēts starpstāvu dzelzsbetona pārsegums, kas balstīts uz dzelzsbetona sijām un ārējām nesošajām laukakmeņu mūra sienām. Lai iegūtu papildus telpu jumta stāvā, ēkai izbūvēta papildus ķieģeļu mūra josla (75 cm augstumā), virs laukakmeņu mūra un pārbūvēts ēkas jumts. Ēkas jumts 20.gs. sākuma fotoattēlos ir lēzens, bet jau pēc Otrā pasaules kara – divslīpju, ar izbūvēto papildus ķieģeļu mūra joslu (skat. 13., 14. un 22., 23. attēlu).

22, 23. attēls. Ēkas fasādes fragments, ar papildus ķieģeļu mūra joslu virs laukakmeņu mūra. Un ēkas gala fasādes fragments ar ķieģeļu mūri

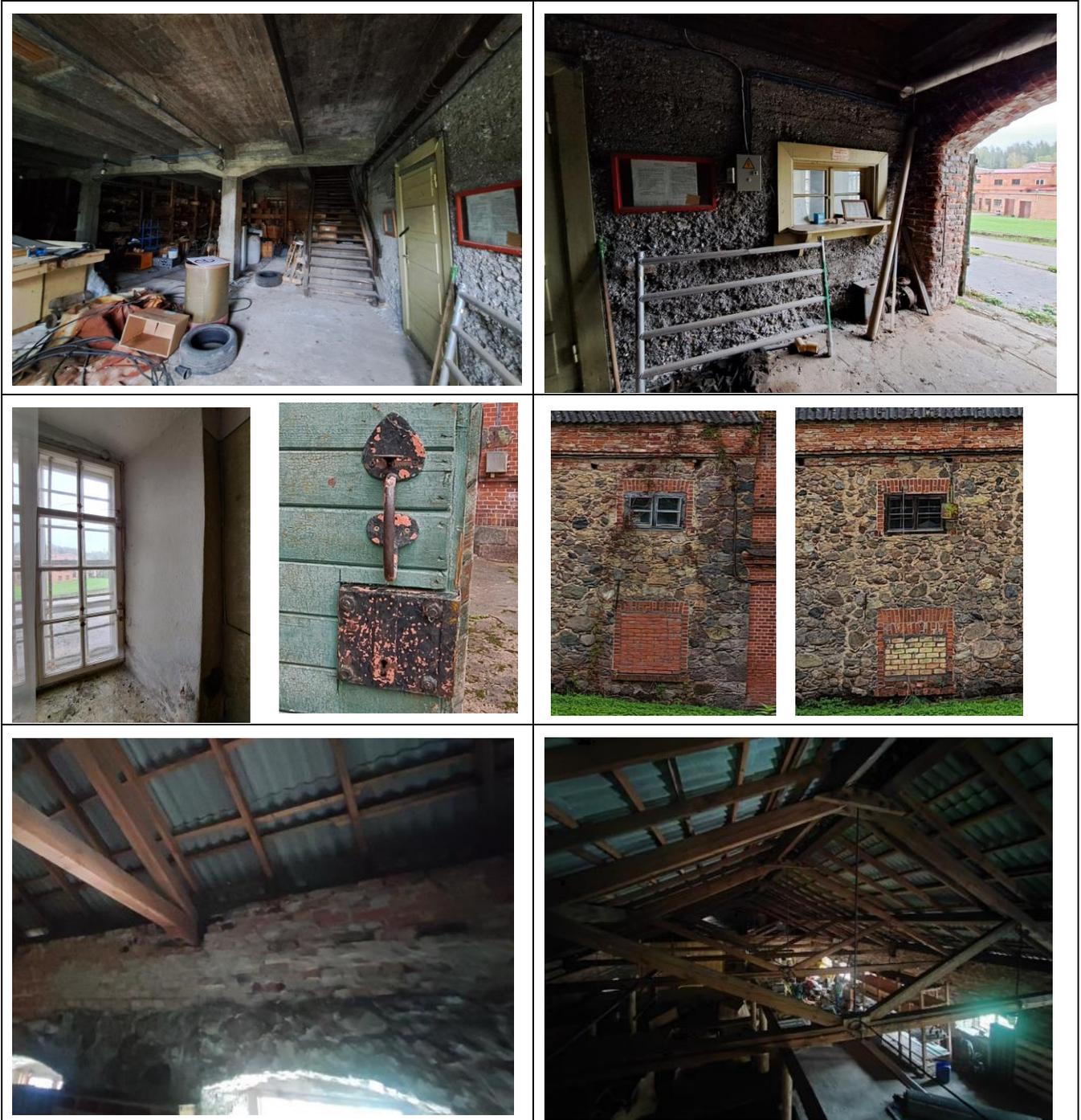
Ēkai nav saglabājušies oriģinālie logi vai durvis.

Logu ailas, iespējams pat vairākkārt pārbūvētas – ierīkotas no jauna un aizmūrētas, samazinātas vai palielinātas. Arī vienu ārdurvju puse šobrīd aizmūrēta ar ķieģeļiem.

Ēkas fasādes

Iekštelpas, logi, durvis

2.2. PILSONU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 003)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 003 ir Līgatnes papīrfabrikas ēdnīcas ēka.

24. attēls. Ēkas novietojuma. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

25. attēls. Ēku novietojums 1899.gada plānā.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

3.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 003	Pilsoņu iela 1	Ēdnīca	1861 (neprecīzi)	1	74	101,1

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1861.gads. Tomēr, ņemot vērā, ka 1858.gada plānā šīs ēkas nav, kā arī 1899.gada plānā šajā vietā attēlota divas koka palīgēkas, ēka iespējams būvēta vēlāk, jau 20.gs. sākumā, bet izmantojot kādas citas, nojauktas ēkas būvmateriālus (laukakmeņus un ķieģeļus) no 19.gs.

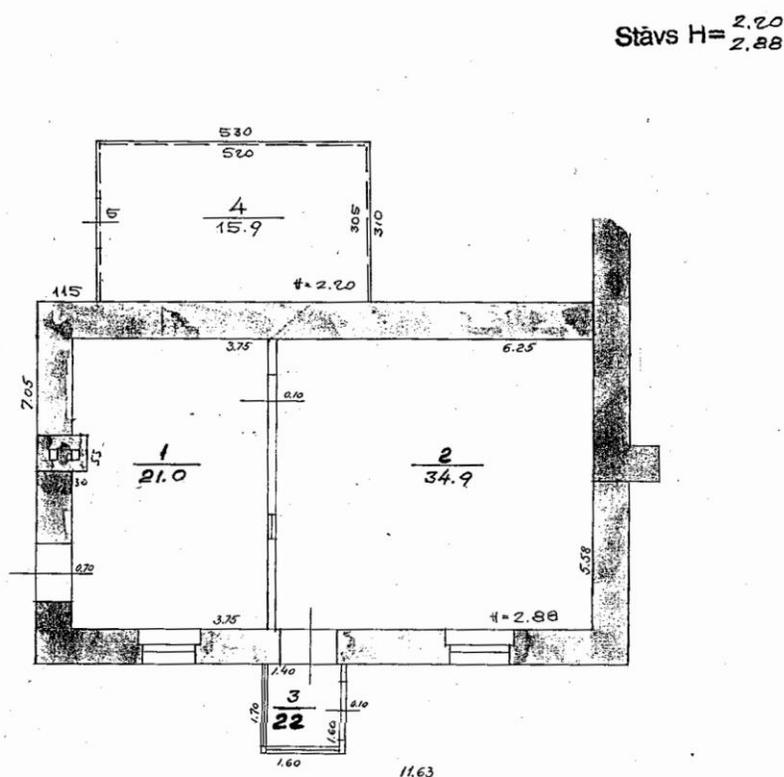
Iespējams, ka kāds ēkas fragments (piemēram pamatu daļa) ir senāks, jo šajā vietā apbūve jau ir bijusi 19.gs. beigās (skat. 25.attēlu).

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu un ķieģeļu mūris; būves ārsienas – ķieģeļu mūris (ar apmetumu); būves pārsegumi – koka sijas; būves jumts – azbestcements loksnes.

Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – elektroapgāde un kanalizācija. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai veikta ēkas tehniskā apsekošana 2022.gada septembrī (SIA "ARHIGRAM") un sagatavots ēkas tehniskās apsekošanas atzinums. Atzinumā secināts: "Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju **stāvoklis neapmierinošs**. Klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības dēļ nolietojums – 60%. Ēka lokālu bojājumu rezultātā **neatbilst** Būvniecības likuma 9. pantā minētajām lietošanas drošības, mehāniskas stiprības un stabilitātes prasībām."

26. attēls. Ēkas 1.stāva plāns. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Pamatēka būvēta 19.gs. otrajā pusē (kā ēkas celšanas gads norādīts 1861.), vēlāk pārbūvēta. Saskaņā ar tehniskās inventarizācijas datiem, 2001.gadā ēkā atradās četras telpas – vējtveris, ēdnīca, virtuve un noliktava, no kurām divas šobrīd ir nojauktas (vējtveris un noliktava).

Ēkai nav saglabājušies oriģinālie logi vai durvis.

Ēkas fasādes

Interjers

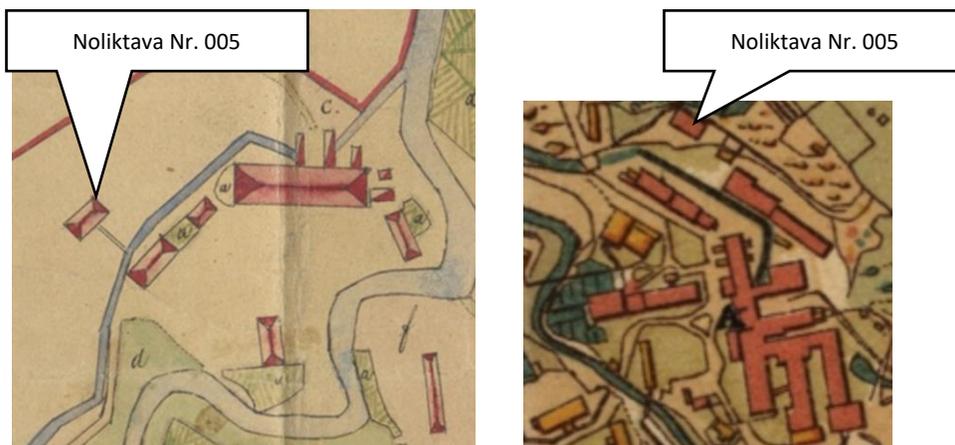

2.2. PILSONU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 005)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 005 ir Līgatnes papīrfabrikas noliktavas ēka.

27. attēls. Ēkas novietojuma. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

28., 29. attēls. Ēkas novietojums 1858. un 1899.gada plānos.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1861.gads. Ēka ir attēlota gan 1858.gada plānā, gan arī 1899.gada plānā. Līdz ar to var secināt, ka ēka tikusi celta vēl pirms 1861.gada, iespējams ~1830.gadu, kad darbību uzsāka Vidusfabrika.

4.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

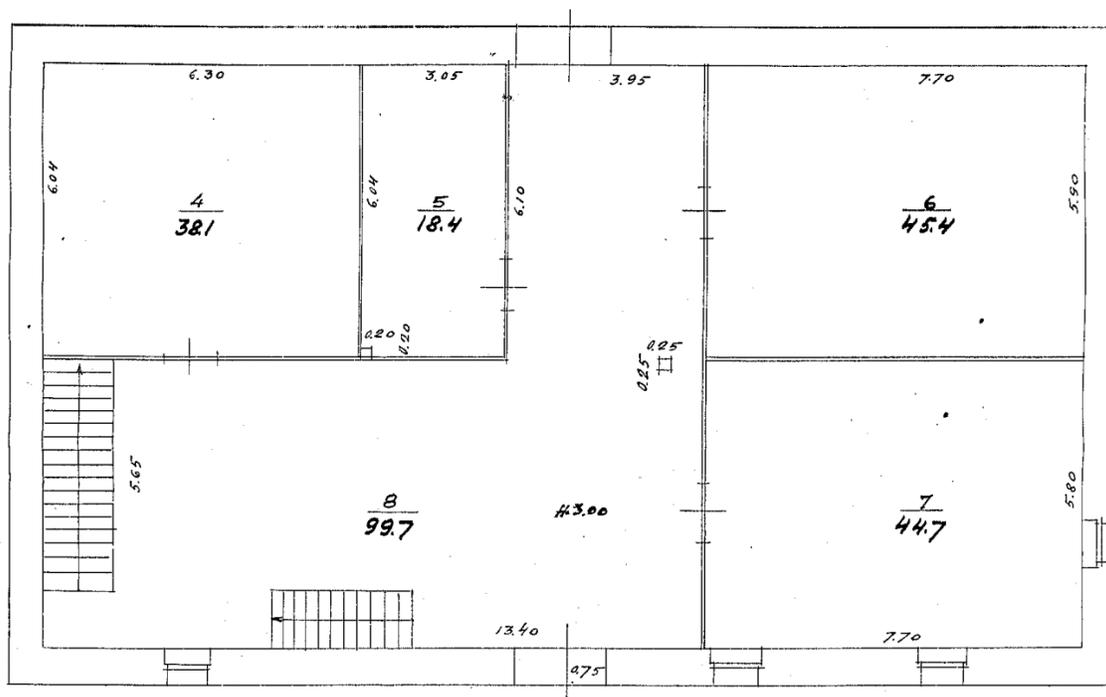
Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 005	Pilsoņu iela 1	Noliktava	1861 (neprecīzi)	2	492.7	305.2

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu mūris; būves ārsienas – laukakmeņu mūris, būves pārsegumi – koka sijas; būves jumts – māla kārņiņi.

Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – elektroapgāde. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai nav veikta ēkas tehniskā apsekošana.

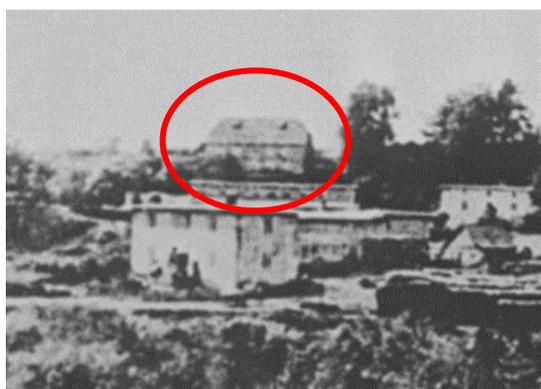
30. attēls. **Ēkas 1.stāva plāns.** Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Pamatēka būvēta 19.gs. vidū, un ir raksturīgs Vidzemes muižu saimniecības ēku būvapjoms. Ēka būvēta no laukakmeņiem, kā vienkārša saimniecības – noliktavas ēka. Ēka ir redzama arī vienā no senākajām Līgatnes papīrfabrikas fotoattēliem – 1882.gada fotoatklātnē (skat. 23.attēlu). Laika gaitā ēkai nav būtiski mainīts būvapjoms, saglabājot tradicionālo divslīpju jumtu ar jumta galu nošļaupumiem.

31.attēls. **Fotoattēla fragments** - Akciju sabiedrības "Līgatnes papīru fabriku kompānija" papīrfabrikas teritorija un ēkas Līgatnē. Fotoatklātne. 1882. gads. Avots: Latvijas Nacionālais arhīvs, www.redzidzirdlatviju.lv.

Ēka ir vienkārša, ar bēniņiem. Jumtā ir saglabājušās jumta izbūves ar nelieliem logiem (divas katrā no jumta lielajām plaknēm), kas redzamas arī 1882.gada fotoattēlā. Uz jumta izvietots vējrādis ar diviem gadu skaitļiem – 1861. un 1857.gads. Kopumā ēkai nav saglabājušies oriģinālie logi vai durvis, bet iespējams ir saglabājušās atsevišķas metāla būvdetaļas, piemēram durvju eņģes, no kurām viena ir redzama ēkas Z fasādes durvīs.

32., 33.attēls. Jumta izbūve, vējrādis un durvju metāla eņģe.

Logu aillas, iespējams pat vairākkārt pārbūvētas – ierīkotas no jauna un aizmūrētas, samazinātas vai palielinātas. Šobrīd visas pirmā stāva logailas un daļa no otrā stāva logailām ir aizmūrētas ar dolomīta akmeņiem un/vai ķieģeļiem. Ir saglabājušās durvju aillas ar durvīm visās četrās fasādēs, t.sk. otrā stāva līmenī pat divas, kas nodrošināja materiālu iekraušanu un izkraušanu tieši otrā stāva līmenī

Ņemot vērā ēkas novietojumu nogāzē un acīmredzamo nogāzes grunts virskārtas pakāpenisko noslīdēšanu un dabiska “kultūrslāņa” izveidošanos, ēkas rietumu fasādes pirmā stāva līmenī un daļa no ēkas gala fasādēm atrodas zem esošā grunts līmeņa un ir pakļautas tiešai virsūdeņu ietekmei, kas veidojas nogāzes augšdaļā.

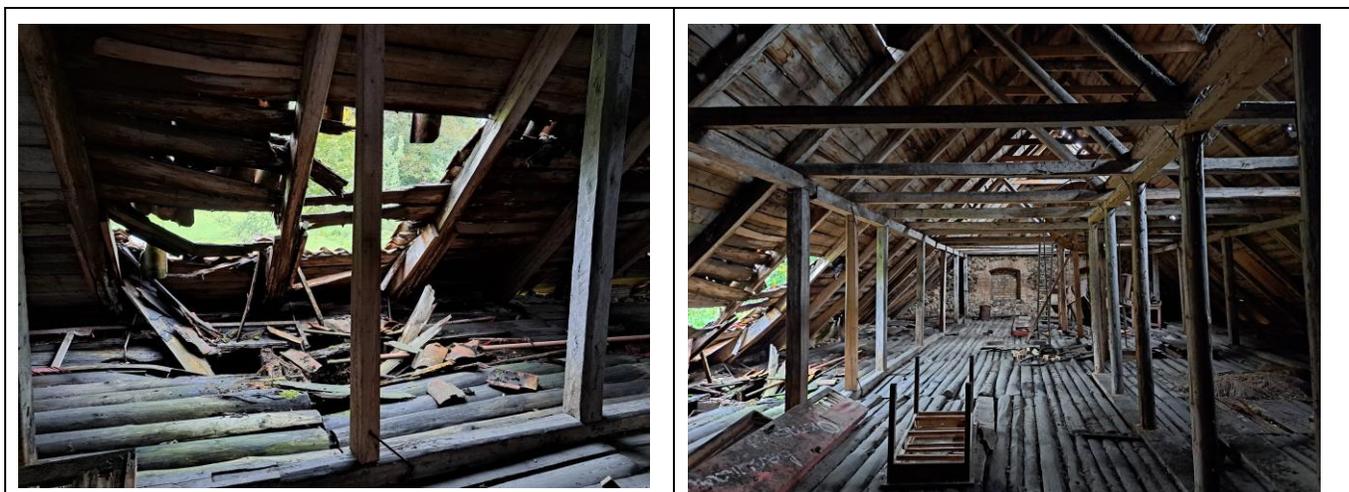
Ēkas fasādes

iekštelpas

2.5. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 007)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 007 ir Līgatnes papīrfabrikas remontu – mehāniskais cehs (būves galvenais lietošanas veids- Rūpnieciskās ražošanas ēka).

34. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

35. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

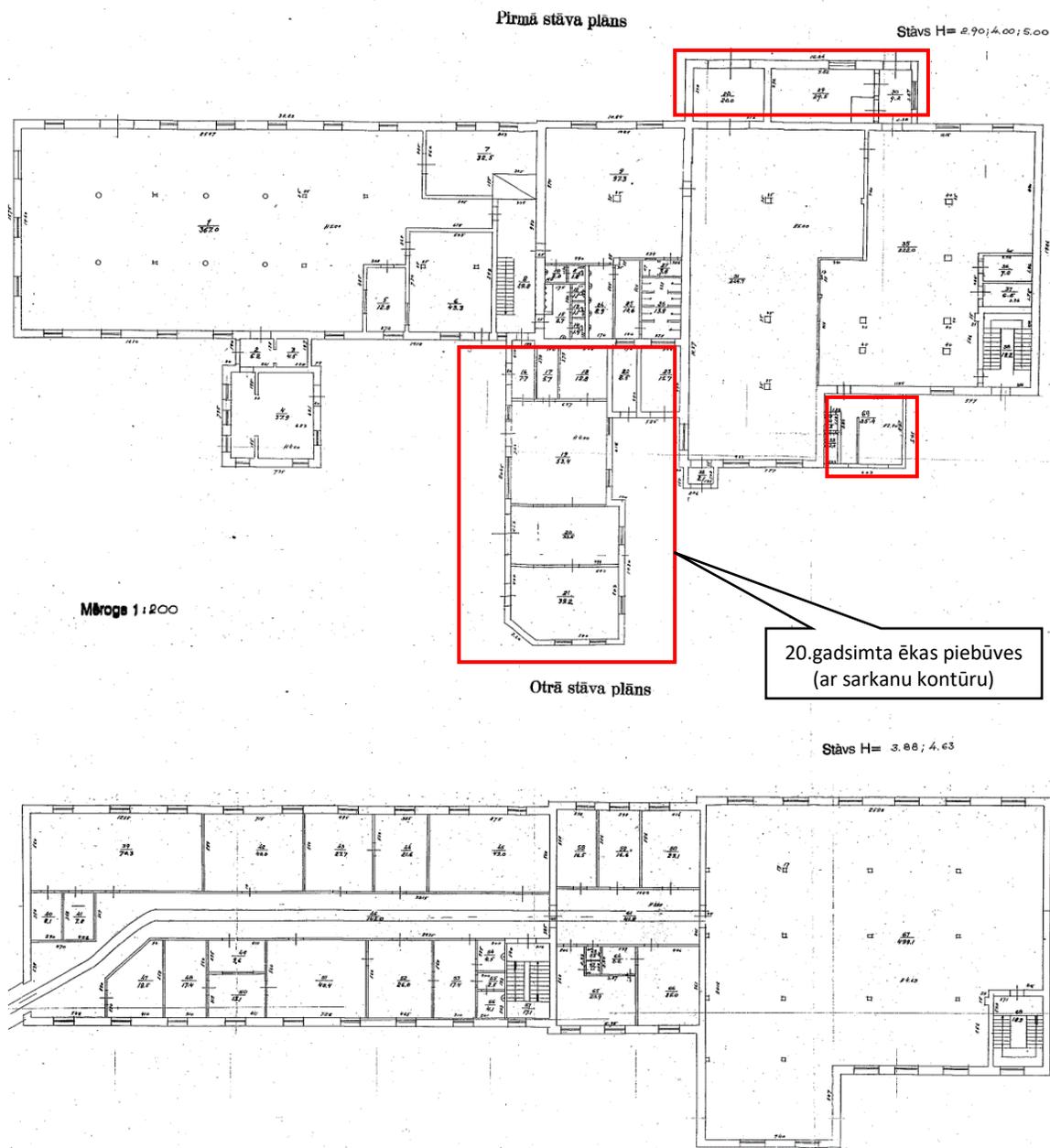
Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa “Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs” (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

5.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/ pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 007	Pilsoņu iela 1	Remontu – mehāniskais cehs	1891	2/0	2664,4	1792,9

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1891.gads. Ņemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecība ir datējama ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam. Ēkas autors, iespējams, ir arhitekts Jānis Frīdrihs Baumanis.

36., 37. attēls. **Ēkas stāvu plāni**. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – lentveida pamatu konstrukcija veidota no laukakmeņu mūra, bet stabveida pamati – no dzelzsbetona; būves ār sienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegumi - pirmā stāva pārsegums virs dzelzsbetona sijām – dzelzsbetona plātne; pārsegums virs

tērauda un koka pasijām – kokmateriāls; būves jumts dažāds – azbestcimenta loksnes, ruļļveida jumta segums un skārda loksnes.

Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – centralizētās apkures sistēma, elektroapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija. Ēka daļēji tiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai veikta ēkas tehniskā apsekošana 2022.gada septembrī (SIA “ARHIGRAM”) un sagatavots ēkas tehniskās apsekošanas atzinums. Atzinumā secināts: *“Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju stāvoklis apmierinošs. Klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības dēļ nolietojums – 40%. Ēka kopumā atbilst Būvniecības likuma 9. pantā minētajām lietošanas drošības, mehāniskas stiprības un stabilitātes prasībām.”*

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēka būvēta 19.gs. beigās, un ir industriālā mantojuma paraugs. Ēkai izbūvēti granīta laukakmeņu pamati, bet pati ēka būvēta no sarkaniem māla ķieģeļiem. Ēkai nav īpaši veidots fasādes dekoru, izņemot atsevišķas ķieģeļu dzegas un logailu pārsedžu ķīļveida mūrējums. Atsevišķi logi ir aizmūrēti ar sarkanajiem ķieģeļiem.

Ēka ir bijusi savienota ar blakus esošo galveno ražošanas korpusu (kadastra apz. 4211 002 0004 012) otrā stāva līmenī ar galeriju, bet ēkas centrālajā daļā (koridorā) bija ierīkotas slīdes, pa kurām pārvietot nepieciešamās kravas.

Ēkai izbūvēti gan plakanie jumti, gan daudzslīpju jumti. Jumtu konstrukcijas veidotas no koka, tērauda un dzelzsbetona elementiem. Tāpat arī ir dažāds materiālu pielietojums pirmā stāva pārseguma un kolonnu konstrukcijās, kas kopumā liecina, ka ēka nav būvēta vienlaicīgi, bet iespējams pa daļām. 1899.gada plānā ir redzams ēkas pamatapjoms, bez divām piebūvēm, kas noteikti piebūvētas vēlāk (uz austrumu un rietumu pusi).

38., 39. attēls. Ēkas pārbūves “licinieki” – austrumu puses piebūve un ēkas pamatapjomu savienojuma vieta.

Ēkas fasādes

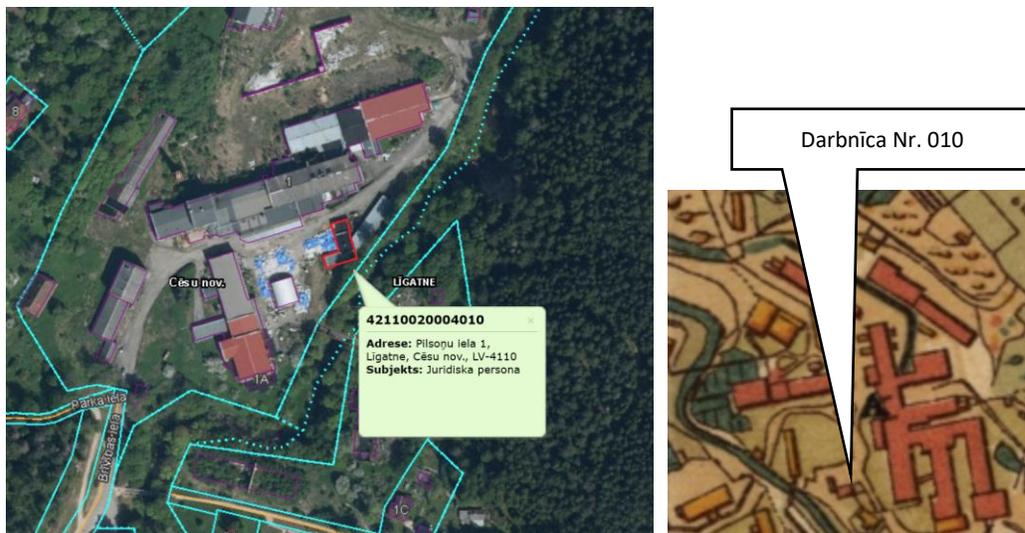
Iekšējais

2.6. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 010)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 010 ir Līgatnes papīrfabrikas darbnīca (būves galvenais lietošanas veids - Rūpnieciskās ražošanas ēka).

40. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

41. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa “Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs” (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

6.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 010	Pilsoņu iela 1	Darbnīca	1891	1/0	230.8	270.1

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1891.gads.

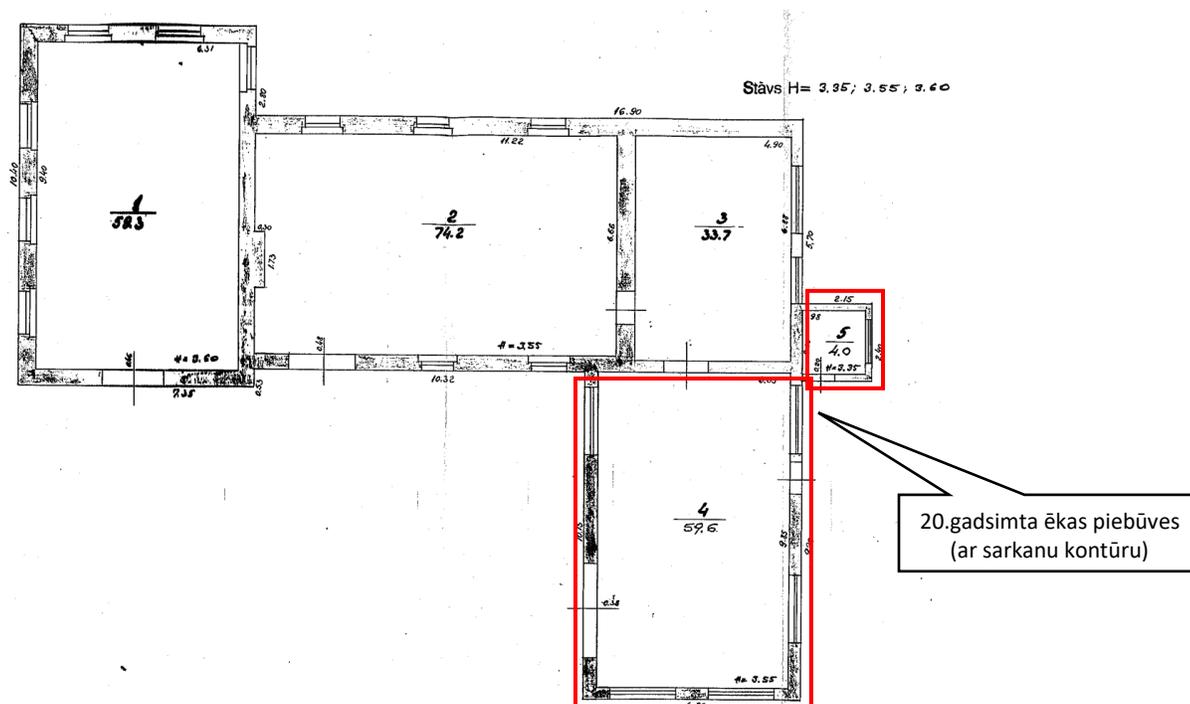
Ņemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecība ir datējama ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam. Ēkas autors, iespējams, ir arhitekts Jānis Frīdrihs Baumanis.

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – lentveida pamatu konstrukcija veidota no laukakmeņu mūra; būves ārsienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegums - koka sijas; būves jumts – ruļļveida jumta segums.

Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – elektroapgāde. Ēka daļēji tiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai nav veikta ēkas tehniskā apsekošana.

42. attēls. Ēkas stāva plāns. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēka būvēta 19.gs. beigās, un ir industriālā mantojuma paraugs. Ēkai izbūvēti granīta laukakmeņu pamati, bet pati ēka būvēta no sarkaniem māla ķieģeļiem. Ēkai nav īpaši veidota fasādes dekoru, izņemot atsevišķas ķieģeļu dzegas un logailu pārsedžu ķīļveida mūrējums.

Pie ēkas dienvidu fasādes 20.gadsimtā piebūvētas divas telpas, kā atsevišķas piebūves, kas šobrīd izskatāmas par vidi degradējošām būvēm. Pie ēkas austrumu fasādes piebūvēta nojume.

Ēkas fasādes

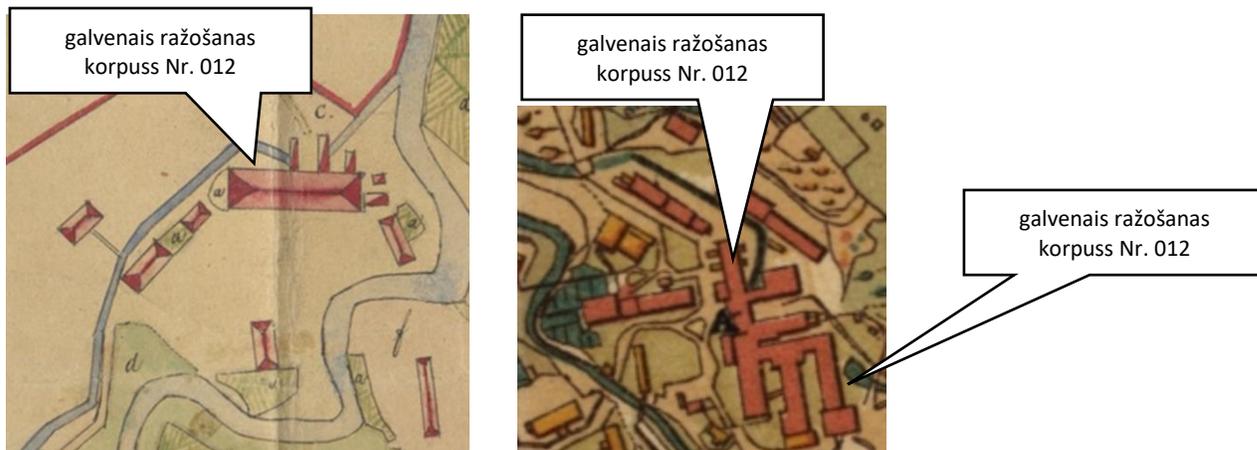

2.7. PILSONU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 012 un 4211 002 0004 037)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2018. gada 10.jūlijā ēkas ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 012 ir Līgatnes papīrfabrikas galvenais ražošanas korpuss ar noliktavām (būves galvenais lietošanas veids - Rūpnieciskās ražošanas ēka).

43., 44. attēls. Ēku novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

45., 46. attēls. Ēkas novietojums 1858. un 1899.gada plānos.

Ēku statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esošas ēkas.

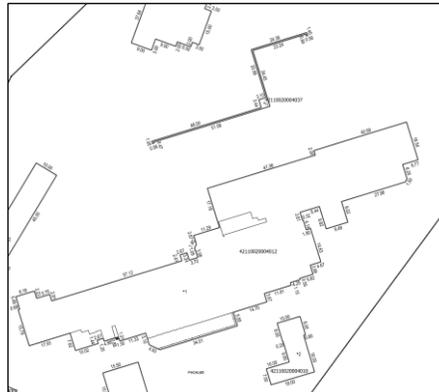
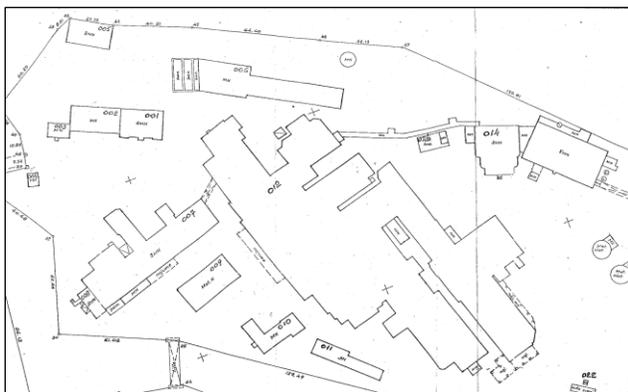
7.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpus	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 012 un 4211 002 0004 037	Pilsoņu iela 1	Galvenais ražošanas korpus ar noliktavām	1830	4/1	12891.9	8336.6

8.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2018.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpus	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 012	Pilsoņu iela 1	Galvenais ražošanas korpus ar noliktavām	Nav uzrādīts	4/1	7945.7	5519.6

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1830.gads. Ēka ir attēlota gan 1858.gada plānā, gan arī 1899.gada plānā. Līdz ar to var secināt, ka pamatēka ir celta pirms 1830.gadu, kad darbību uzsāka Vidusfabrika. Laika posmā no 1830. gada līdz 1899. gadam ēka ir būtiski paplašināta, izbūvējot gan jaunas ražošanas telpas (korpusus), gan noliktavas. Savukārt laika posmā no 2001.gada līdz 2018.gadam (jaunākā pieejamā ēku tehniskā inventarizācija), daļa no vēsturiskās ražošanas ēkas ir nojaukta, saglabājot ziemeļu puses ārsienas fragmentu, kas 2018.gadā reģistrēts Valsts zemes dienesta būvju kadastrā ar atsevišķu kadastra apzīmējumu - 4211 002 0004 037.

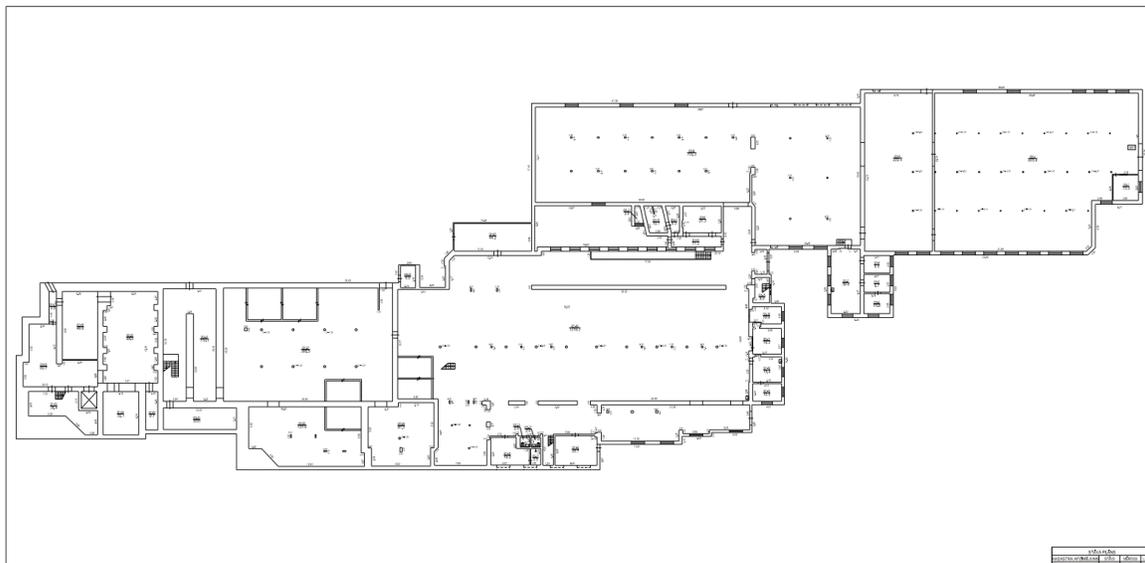
47., 48. attēls. Ēkas novietojums un saistība ar blakus ēkām. Avots: Ēku inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads un 2018.gads.

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – lentveida pamatu konstrukcijas veidotas no ķieģeļu un laukakmeņu mūra, stabveida pamatu konstrukcijas veidotas no monolītā dzelzsbetona; būves ārsienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegumi – tērauda dubult-t profila sijas ar velvju pildījumu un dzelzsbetona plātnes; būves jumts – ēkai izbūvēti gan plakanie jumti, gan divslīpņu jumti; jumta segums ēkai dažāds – šifera loksnes, ruļļveida jumta segums un skārda loksnes.

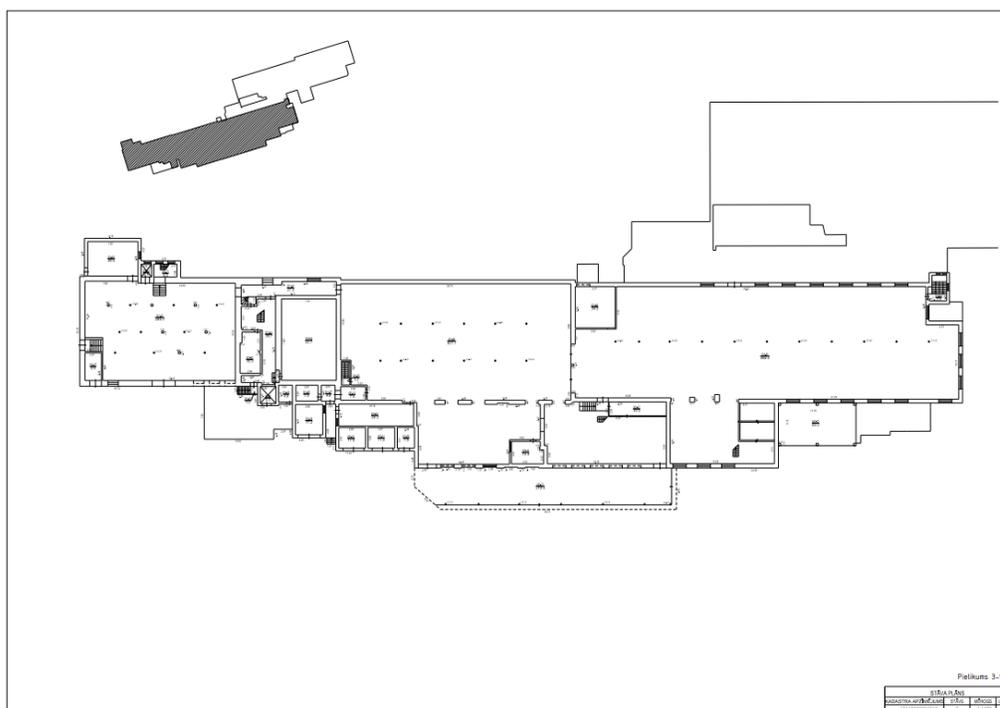
Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – elektroapgāde, vietējā centralizētā apkure, ūdensapgāde, kanalizācija. Ēka daļēji tiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai (ar kadastra apzīmējumu - 4211 002 0004 012) veikta ēkas tehniskā apsekošana 2022.gada septembrī (SIA "ARHIGRAM") un sagatavots ēkas tehniskās apsekošanas atzinums. Atzinumā secināts: "Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju stāvoklis apmierinošs. Klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības dēļ nolietojums – 50%. Ēka kopumā atbilst Būvniecības likuma 9. pantā minētajām lietošanas drošības, mehāniskas stiprības un stabilitātes prasībām".

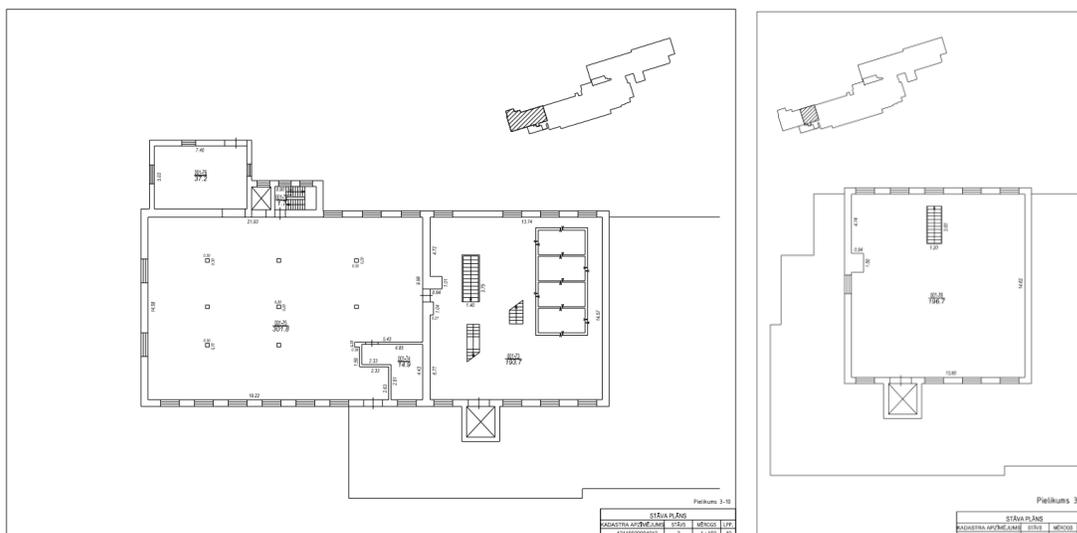
49. attēls. Ēkas 1. stāva plāns. Avots: Ēku kadastrālās uzmērīšanas lietas informācija, 2018.gads

50. attēls. Ēkas 2. stāva plāns. Avots: Ēku kadastrālās uzmērīšanas lietas informācija, 2018.gads

51., 52. attēls. Ēkas 3., 4. stāva plāns. Avots: Ēku kadastrālās uzmērīšanas lietas informācija, 2018.gads

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēkas pamatapjoms būvētas 19.gs. sākumā, ~1830.gadu, un ir industriālā mantojuma paraugs. Laika posmā no 1830. gada līdz 1899. gadam ēka ir būtiski paplašināta, izbūvējot gan jaunas ražošanas telpas (korpusus), gan noliktavas, bet šobrīd nav apzināti atsevišķu ēkas daļu būvperiodi. Par ēkas attīstības etapiem 19./20. gs. var spriest arī pēc vēsturiskajām fotogrāfijām. 1882.gada fotogrāfijā redzams galvenais ražošanas korpusus viena un divu stāvu augstumā. Arī vēl 1910./1914. gada fotogrāfijā ēka nav augstāka par diviem stāviem, un tikai fotogrāfijā, kas attiecināta uz 1920./1929.gada periodu ir redzams ēkas augstākais – četrstāvu korpusus.

53.-55 attēls. 1882. gada, 1910./1914.gada, 1920./1929.gada fotogrāfiju fragmenti

Lai arī ēka būvēta ilgākā laika posmā, kā arī pārbūvēta, kopumā tā rada vienota kompleksa iespaidu, jo visas ēkas daļas ir būvētas no sarkaniem māla ķieģeļiem, ievērojot vienotu 19.gs. industriālo ēku arhitektūrai raksturīgi stilu. Atsevišķām ēkas daļām ir izveidoti nelieli fasādes dekori, kā arī dekoratīvas ķieģeļu dzegas un logailu pārsedžu ķīļveida mūrējums, kam analogi atrodami arī citās papīrfabrikas ēkās.

Atsevišķi logi ir aizmūrēti ar sarkanajiem ķieģeļiem, kā arī ziemeļu fasādē redzamas nojaukto ēkas daļu vietas, atsedzot bijušās iekštelpu sienu apdares. Atsevišķi logi aizmūrēti ar ķieģeļiem. Reāli dabā saglabāts vēsturiskās ēkas būvobjekta ziemeļu sienas fragments, kas šobrīd izdalīts kā atsevišķa būve (kadastra apzīmējumu - 4211 002 0004 037). Ēka ir bijusi savienota ar blakus esošo remontu mehānisko cehu (kadastra apz. 4211 002 0004 007) otrā stāva līmenī ar galeriju.

Ēkas (012) fasādes

Ēkas (37) fasāde – saglabātā ziemeļu ārsiena

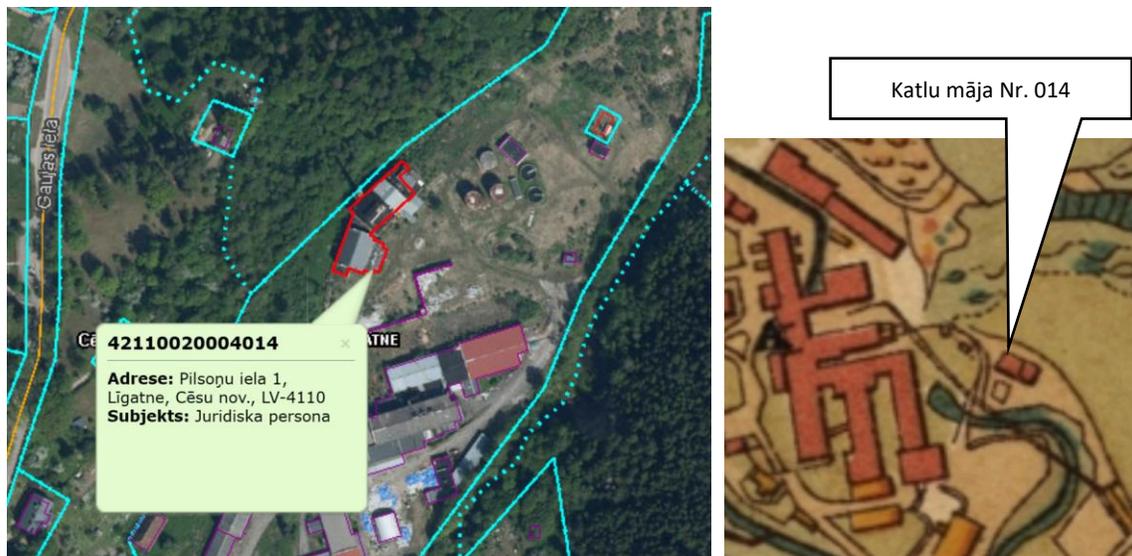
Ēkas (012) iekštelpas

2.8. PILSONU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 014)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēkas ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 014 ir Līgatnes papīrfabrikas katlu māja (būves galvenais lietošanas veids - Rūpnieciskās ražošanas ēka).

56. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

57. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

9.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

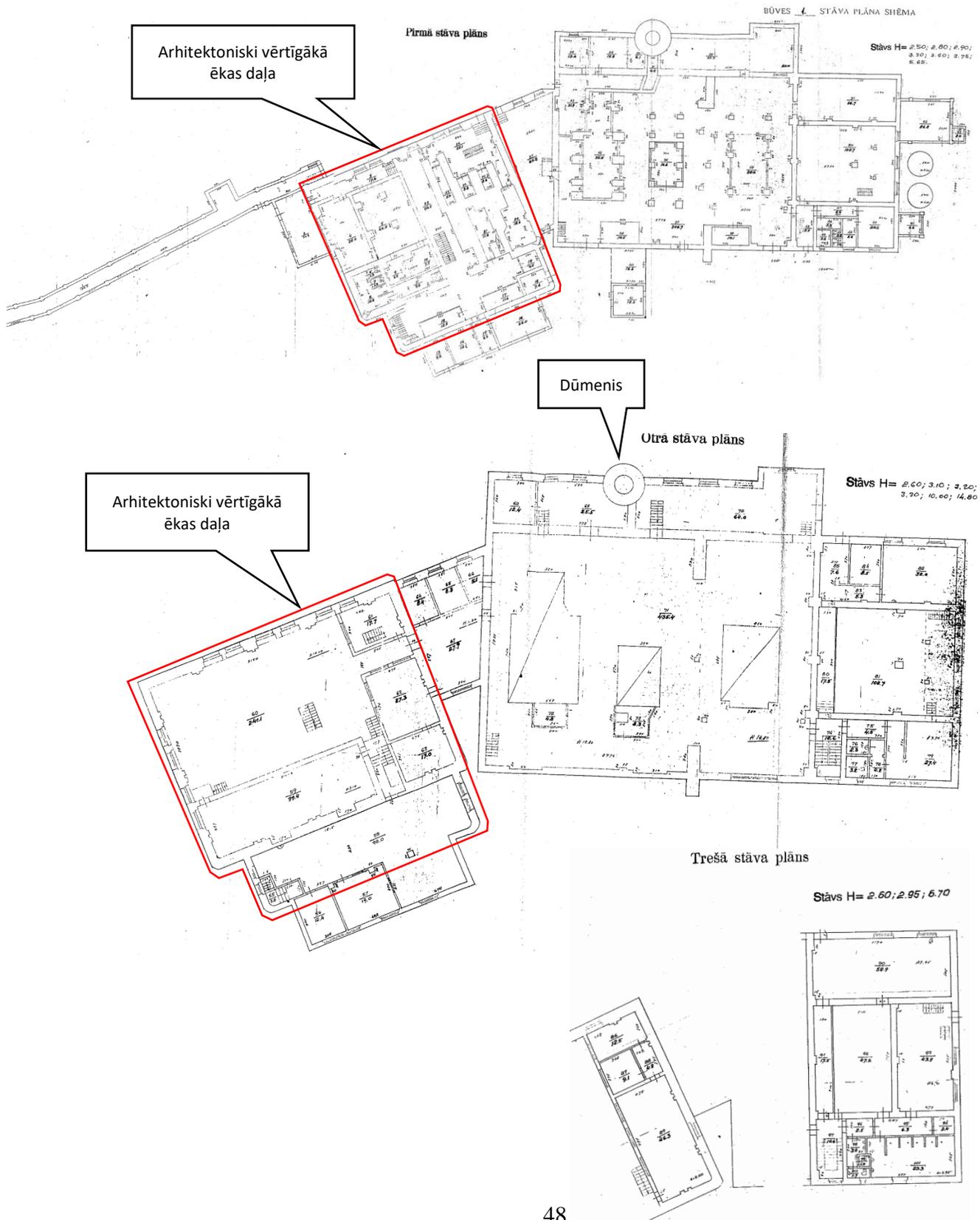
Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 014	Pilsoņu iela 1	Katlu māja	1904 (neatbilst)	3/1	3187.8	2047.5

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1904.gads, kas viennozīmīgi neattiecas uz visu ēku, bet, iespējams uz kādu no ēkas daļām, vai ēkas daļas pārbūves laiku. Nemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādu rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecības sākums datējams ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam, tomēr tās būvniecība turpinājās līdz Otrajam pasaules karam. Fotogrāfijā, kas uzņemta 1910.-1914.gadam Katlu mājas raksturīgais trīs un četrus stāvus augstais būvapjoms un dūmenis vēl nav uzbūvēti, bet abas ēkas daļas pilnā augstumā redzamas tikai 1938.gada fotogrāfijā.

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu un ķieģeļu mūris; būves ārsienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegumi - dzelzsbetons/betons (iespējams arī koka sijās); būves jumts – skārda loksnes, gumijotie lokšņu materiāli, ruberoīds. Ēkai nav veikta ēkas tehniskā apsekošana.

Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – centralizētās apkures sistēma, elektroapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

58.-60. attēls. Ēkas stāvu plāni. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēka būvēta 19.gs. beigās / 20.gs. sākumā, un tās dienvidrietumu daļa ir izcils industriālā mantojuma un eklektisma stila novirziens - "ķieģeļu stila" paraugs, tāpat kā papīrfabrikas administratīvā ēka (ar kadastra apz. 4211 002 0004 001). Tomēr, ņemot vērā, ka šī ēka būvēta vēlāk, tad, pastāv tikai neliela iespēja, ka ēkas (vai vismaz ēkas daļas) autors ir arhitekts Jānis Frīdrihs Baumanis.

Ēka kopumā sastāv no divām atsevišķām ēkām, kas savstarpēji savienotas ar piebūvi 1.stāva līmenī. Laika gaitā ēka vairākkārt pārbūvēta, tai pievienojot atsevišķas piebūves, kā arī izbūvējot papildus stāvu platības. Ēkas ziemeļrietumu pusē izbūvēts augsts dūmenis, kas kopā ar visu Katlu mājas ēku veido daļu no raksturīgā Līgatnes papīrfabrikas silueta.

Ēkai izbūvēti granīta laukakmeņu pamati, bet pati ēka būvēta no sarkaniem māla ķieģeļiem. Ēkas dienvidrietumu daļa sākotnēji būvēta ar diviem virszemes stāviem. Ēkas gala fasādes (ziemeļu un dienvidu) no kurām šodien pilnībā redzama tikai dienvidu fasāde, veidota simetriska, ar trijos līmeņos izvietotiem atšķirīgas formas un dalījuma logiem, kas rada iespaidu par trīs stāvu ēku. Fasādes centrālā daļa ir izvirzīta. Visās fasādēs saglabājušās figurālā mūrējuma veidotas arhitektoniskās apdares detaļas. Interesanti veidoti pusapaļie ēkas stūri dienvidaustrumu fasādē. Ņemot vērā, ka ēkā bija izvietotas arī elektrosadales un transformatoru telpas, arī ēkas fasādē tas atspoguļots.

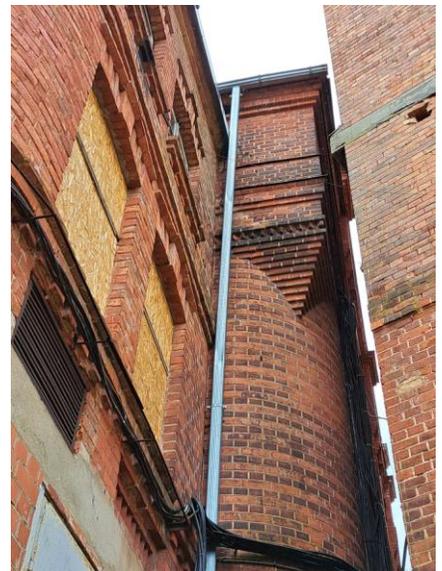
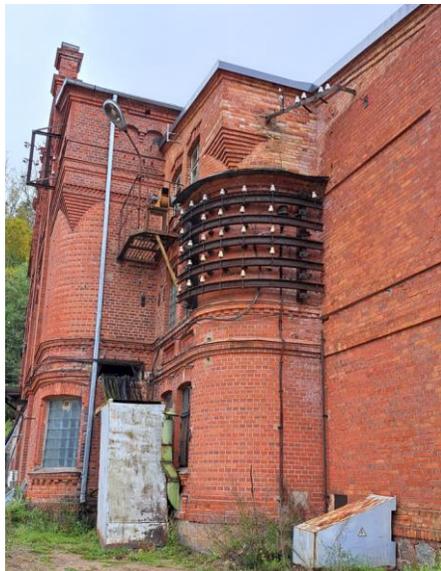
Iespējams, ka galvenā ieeja ēkā sākotnēji ir bijusi no dienvidaustrumu puses, kur 20.gadsimta vidū piebūvēta divstāvu piebūve, pilnībā aizsedzot vēsturisko fasādi. Lai arī piebūve veidota no sarkanajiem ķieģeļiem, turpinot starpstāvu dzegu mūrējumu, tomēr tai iztrūkst citu arhitektoniski dekoratīvo elementu, logailu pārsedzes būvētas no betona, atšķirīgs logailu izvietojums, dalījums un mērogs.

Ēkas ziemeļaustrumu ēkas daļa sākotnēji ir bijusi būvēta kā divstāvu celtne, un iespējams ir senākā ēkas daļa. Vēl 20.gadsimta sākuma fotoattēlos vizuāli dominē un augstāka ir ēkas dienvidrietumu daļa, un tikai 1938.gada fotoattēlā ēkas ziemeļaustrumu daļa ir izbūvēta pašreizējā augstumā, faktiski sasniedzot četrstāvu ēkas augstumu.

61., 62. attēls. 1920-1934.gada fotogrāfijas fragments un 1938.gada fotogrāfijas fragments

Ēkas fasādes

2.9. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 017)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēkas ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 017 ir Līgatnes papīrfabrikas Ugunsdzēsības depo ēka.

63. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

64. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

10.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

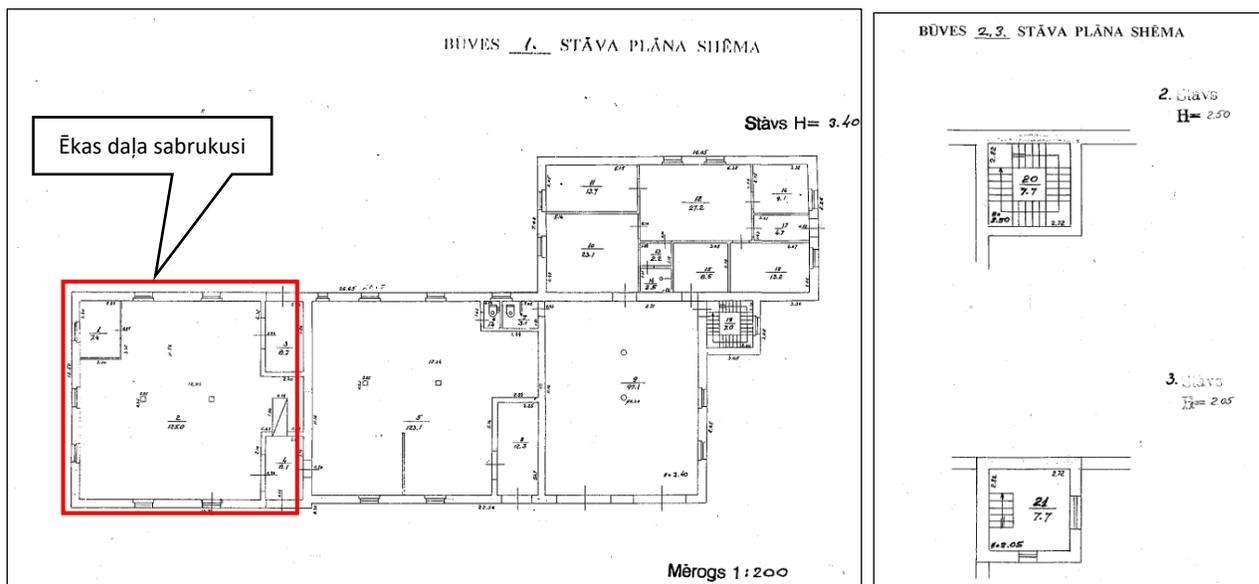
Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 017	Pilsoņu iela 1	Ugunsdzēsības depo	1898	3/0	512.8	579.1

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1898.gads. Ņemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecība datējama ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam, bet vēlāk tā paplašināta un/vai pārbūvēta, jo līdz mūsdienām saglabājies ēkas būvapjoms ir lielāks nekā sākotnējais.

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu un ķieģeļu mūris; būves ārsienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegumi - daļu veido ķieģeļu velves ar tērauda sijām, daļu - koka sijas, kas balstītas uz koka kolonnām; būves jumts – gumijotie lokšņu materiāli. Ēkai bija ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – centralizētās apkures sistēma, elektroapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai nav veikta ēkas tehniskā apsekošana, bet tā šobrīd ir ļoti sliktā tehniskā stāvoklī – pilnībā ir sabrukusi ēkas ziemeļu daļa, iebrucis jums un daļēji koka starpstāvu pārsegums, nodrupušu ārsienu ķieģeļi.

65., 66. attēls. Ēkas stāvu plāni. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

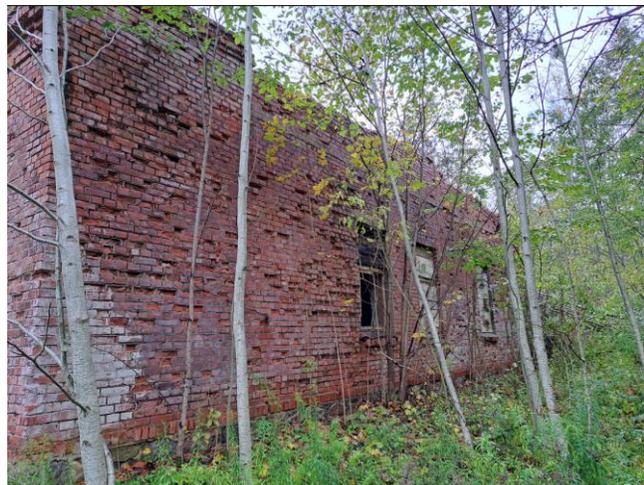
Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēka būvēta 19.gs. beigās. Ēkai izbūvēti granīta laukakmeņu pamati, bet pati ēka būvēta no sarkaniem māla ķieģeļiem. Pirmsšķietami, ka ēkas ziemeļu daļa ir senāka, bet tās dienvidu daļa ar torni piebūvētās vēlāk, kā arī pārbūvētas ugunsdzēsības depo vajadzībām arī 20.gs. vidū, ierīkojot garāžas vārtus ar dzelzsbetona pārsedzēm. Senākajā ēkas daļā ir redzams koka starpstāvu pārsegums ar koka sijām, bet ēkas garāžas daļā – ķieģeļu velves ar tērauda sijām.

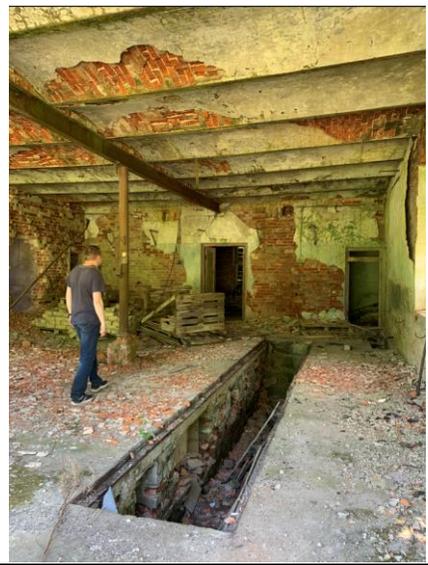
Ēkas arhitektoniskais stils un ķieģeļu mūrētās dzegas un dekori norāda uz ēkas būvniecības periodu, kas sakrīt ar pārējās Vidusfabrikas būvniecības laiku un vienotu arhitektūru.

Ēkas fasādes

Ēkas iekštelpas

2.10. PILSONU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 006 0026 001)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēkas ar kadastra apzīmējumu 4211 006 0026 001 ir Līgatnes papīrfabrikas noliktavas ēka.

67. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

68. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

Ēkas statuss - Valsts nozīmes kultūras pieminekļa “Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs” (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā esoša ēka.

Ēkas būvperiods - Ņemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecība datējama ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam.

Tā kā šīs izpētes laikā nebija pieejama pilna ēkas tehniskās inventarizācijas lieta, tad netiek sniegtas sīkākas ziņas par ēku uz 2001.gadu.

Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēka dabā reāli vairs nepastāv, no tās saglabājušies tikai pamati un mūra šķērssienu (ugunsmūris), kas atdalīja divas atsevišķas noliktavas daļas, jo pati noliktavas ēka bija būvēta no koka, kā tas attēlots 1899.gada plānā (skat.60.attēlu) un redzams 20. gadsimta sākuma fotoattēlos.

Ēka būvēta 19.gs. beigās, kā divstāvu koka noliktava (spīķeris), ar mūra pagrabstāvu, vai tolaik iedziļinātu pirmo stāvu attiecībā pret Pilsoņu ielu. Ēkai bijis izbūvēts divslīpju lēzens jumts. Tās arhitektūra vairāk līdzinās Līgatnes strādnieku ciemata ēku arhitektūrai, bet mazāk pašas papīrfabrikas ēku arhitektūrai, kur dominē sarkanā ķieģeļu mūra ēkas.

69. attēls. Koka noliktavas ēka (spīķeris) pie Pilsoņu ielas, 1920.-1934. gada fotogrāfijas fragments.

Ēkas esošā siena

3. CITU ESOŠO ĒKU UN INŽENIERBŪVJU IZVĒRTĒJUMS UN FOTOFIKSĀCIJA

3.1. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 006)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēkas ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 006 ir Līgatnes papīrfabrikas attīrīšanas stacija.

70. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

71. attēls. Ēkas novietojums 1899.gada plānā.

11.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 0006	Pilsoņu iela 1	Attīrīšanas stacija	1946 (neprecīzi)	1/0	608.1	690.8

Ēkas būvperiods – Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1946.gads. Nemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, ēkas būvniecība datējama ar laika periodu no 1884. gada līdz 1899. gadam, un tās būvapjoms nav būtiski mainījies, bet tā ir laika gaitā (iespējams 1946.gadā) pārbūvēta.

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu un ķieģeļu mūris; būves ārsienas – ķieģeļu mūris; būves pārsegumi – dzelzsbetons/betons; būves jumts – azbestcements loksnes. Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – elektroapgāde. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai. Ēkai nav veikta ēkas tehniskā apsekošana.

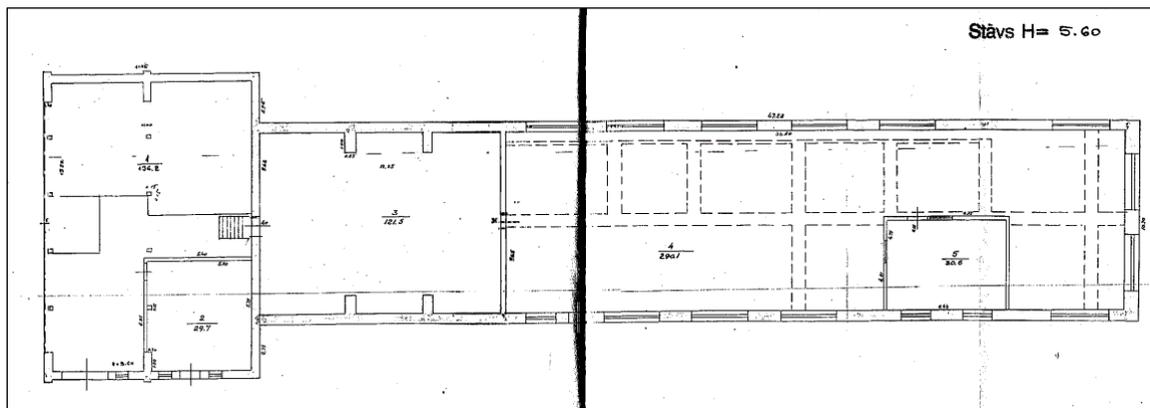
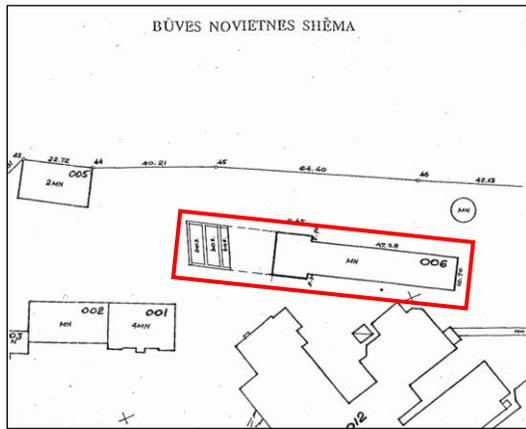
Ēkas vizuālās apsekošanas rezultāti un ēkas arhitektoniskais apraksts.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Pamatēka būvēta 19.gs. beigās. Ēkai izbūvēti granīta laukakmeņu pamati, bet pati ēka būvēta no sarkaniem māla ķieģeļiem. Ēkas dienvidu galā izbūvēti atsevišķi baseini ūdens nostādināšanai/attīrīšanai, kas pagraba līmenī ir savienoti ar iekštelpām un galveno ražošanas korpusu.

Ēka 20.gs. vidū (iespējams 1946.gadā) pārbūvēta, par ko liecina gan ēkas ziemeļu daļā esošas logu dzelzsbetona pārsedes, gan ķieģeļu mūrējums ēkas dienvidu gala sienā, jo ir paaugstināta divslīpju jumta kore. Ēkas iekštelpas netika apsektas. Lai konkretizētu ēkas autentiskuma pakāpi, nepieciešams veikt padziļinātu un detalizētāku ēkas izpēti.

72., 73. attēls. Ēkas novietne un stāva plāns. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas fasādes

3.2. PILSONU IEĻA 1A (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 008)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēkas ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 008 ir dzīvojamā māja.

74. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

12.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

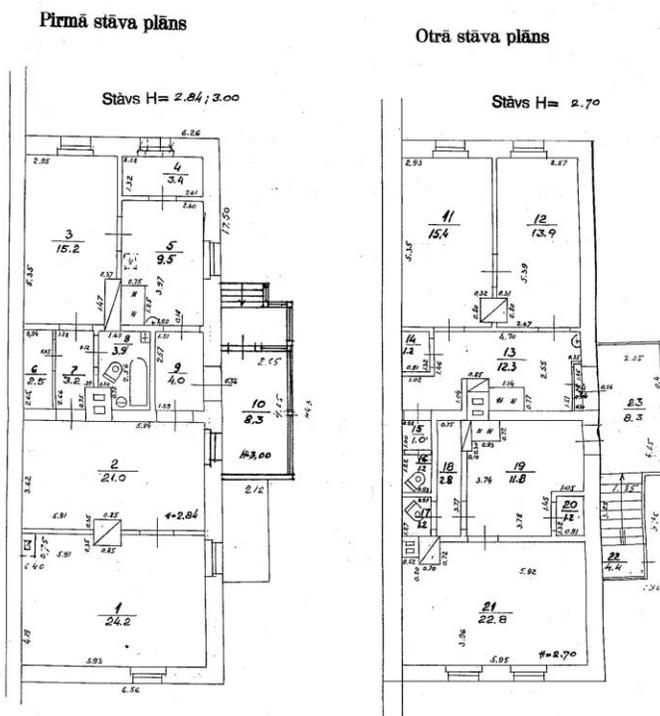
Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 0008	Pilsoņu iela 1	Dzīvojamā māja	1891	2/0	193.6	126.1

Ēkas būvperiods - Ēkas tehniskās inventarizācijas materiālos kā būves ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1891.gads. Tā kā ēka nav attēlota 1899. gada plānā, kā arī tā ir bloķēta pie esošas ēkas - remontu – mehāniskā ceha, un būvēta citos materiālos un stilā, tās būvniecība ir notikusi vēlāk (iespējams 20.gs. sākumā), pēc remontu – mehāniskā ceha būvniecības (celts 1891.gadā).

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – dzelzsbetons; būves ārsienas – ķieģeļu mūris un koka karkasa elementi, ar kaļķa apmetumu; būves pārsegumi – koka sijas; būves jumts – gumijotie lokšņu materiāli (ruberoīds). Ēkai bija ierīkota nepieciešamā inženierapgāde – vietējā krāsns apkure, elektroapgāde, aukstā ūdens apgāde, kanalizācija. Ēka šobrīd netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēkai veikta ēkas tehniskā apsekošana 2023.gada aprīlī (SIA "ARHIGRAM") un sagatavots ēkas tehniskās apsekošanas atzinums. Atzinumā secināts: "Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju stāvoklis neapmierinošs, avārijas stāvoklis. Klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības dēļ nolietojums – 85%. Ēka kopumā neatbilst Būvniecības likuma 9. pantā minētajām lietošanas drošības, mehāniskas stiprības un stabilitātes prasībām." Ieteikums: "Nemot vērā, ka ēka netiek ekspluatēta un atrodas avārijas stāvoklī, veikt ēkas demontāžu."

75., 76. attēls. Ēkas stāvu plāni. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkai 2023.gada maijā ir veikta AMI (AMI izstrādātājs - SIA "Royal design generation"). AMI rezultātā ir secināts, ka ēkā veiktas vairākas pārbūves, kuru rezultātā zudušas oriģinālās būvdetaļas, kas aizvietotas ar sekundāriem būvizstrādājumiem. Ēkas sliktā tehniskā stāvokļa dēļ visas oriģinālās un sekundārās būvdetaļas, piemēram, logi, krāsns, telpu apdare, ir bojātas, atrodas sliktā tehniskā stāvoklī vai ir zudušas. Ēkai nav augstas mākslinieciskās vērtības.

Ņemot vērā, ka ēkai nav augstas mākslinieciskās vērtības un tā atrodas avārijas stāvoklī, ir rekomendēts ēku nojaukt.

Lokālpilnojuma izstrādes ietvaros ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju.

Ēkas fasādes

3.3. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 009)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 009 ir Līgatnes papīrfabrikas noliktava.

77. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

13.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 0009	Pilsoņu iela 1	Noliktava	1984	1/0	427.8	450

Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – dzelzsbetons/betons; būves ār sienas – metāla konstrukcijas; būves jumts – metāla loksnes. Ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde - elektroapgāde. Ēka tiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēkas fotofiksāciju. Ēka būvēta 20.gadsimta 80.tajos gados kā noliktavas ēka – tipveida metāla angārs.

3.4. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 023, 4211 002 0004 026)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 023 ir Līgatnes papīrfabrikas dispečeru punkts, bet ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 026 - Transformatoru apakšstacija.

78., 79. attēls. Ēku novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

14.tabula. Ēku tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0004 0023	Pilsoņu iela 1	Dispečeru punkts	1980	1/0	123.4	152.4
4211 002 0004 0026		Transformatoru apakšstacija	1990	1/0	51.5	66.9

Ēku konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – dzelzsbetons/betons; būves ār sienas – ķieģeļu mūris; pārsegums - dzelzsbetons/betons; būves jumts – gumijotie lokšņu materiāli / ruberoīds.

Ēkas vizuāli apsekotas 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēku fotofiksāciju. Abas ēkas netiek saimnieciski izmantotas. Blakus ēkai ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 026 (transformatoru apakšstacija) ir uzbūvēta jauna transformatoru apakšstacijas ēka, ar adresi Pilsoņu iela 1D (kad. apz. 4211 002 0042 001), bet dispečeru punkts pārbūvēts.

Ēka Nr.026

3.5. PILSOŅU IELA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 002 0004 033, 4211 002 0004 018 un citas būves)

Saskaņā ar pieejamo Valsts zemes dienesta kadastra karti un reālo situāciju dabā, zemes gabalā Pilsoņu ielā 1 reāli dabā atrodas arī citas ēkas un inženierbūves, par kurām izpēti veikšanas brīdī nav pieejamas kadastrālās uzmērīšanas lietas. Pārsvārā tās ir tehniska rakstura ēkas un inženierbūves.

80., 81. attēls. Ēku novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

Ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 033 ir esoša kanalizācijas sūkņu stacijas ēka (pašvaldības īpašums), bet ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 018 – tehniska rakstura ēka (pamesta, netiek saimnieciski izmantota).

Ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 018 ir 20.gs. otrajā pusē būvēta sarkano ķieģeļu ēka, šobrīd sliktā tehniskā stāvoklī. Netālu no tās atrodas vēl viena tehniska rakstura sarkano ķieģeļu būve, kas arī šobrīd netiek izmantota (skat. attēlu – ēka bez. kad. apz.).

Teritorijas vidus daļā atrodas bij. notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuras vairs netiek izmantotas.

Neviena no šīm būvēm nav attiecināmas uz vēsturisko apbūvi.

Ēkas vizuāli apsektas 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot ēku fotofiksāciju.

Ēka Nr.033	Ēka bez kad. apz.
	
Ēka Nr.018	
	
Bij. notekūdeņu attīrīšanas ietaises	
	

3.6. PILSONU IELA 1 (būves kadastra apzīmējums 4211 002 0004 051, 4211 002 0004 052, 4211 002 0004 053)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī būves ar kadastra apzīmējumu 4211 002 0004 051, 4211 002 0004 052 un 4211 002 0004 053 ir – dūmvadu skursteņi.

82.-84. attēls. Skursteņu novietojums
2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023.
www.kadastrs.lv

15.tabula. Ēku tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Garums
4211 002 0004 0051	Pilsoņu iela 1	Dūmvadu skurstenis	1902 (neprecīzi)	65 m
4211 002 0004 0052		Dūmvadu skurstenis	1902 (neprecīzi)	65 m
4211 002 0004 0053		Dūmvadu skurstenis	n.d.	n.d.

Skursteņu būvperiods - Būvju tehniskās inventarizācijas materiālos kā divu skursteņu ekspluatācijas uzsākšanas gads norādīts 1902. gads, kas viennozīmīgi nav precīzi attiecībā uz visiem skursteņiem, jo to būvniecība ir norisinājusies dažādos laika periodos, saistībā ar blakus esošo fabrikas ēku būvniecību.

Ēku konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – laukakmeņu mūris vai dzelzsbetons/betons; būves ār sienas – ķieģeļu mūris.

Būves vizuāli apsektas 2023.gadā (jūnijā un oktobrī), veicot būvju fotofiksāciju. Visi trīs skursteņi šobrīd netiek izmantoti, un tie kalpo tikai kā teritorijas apbūves akcenti un orientieri.

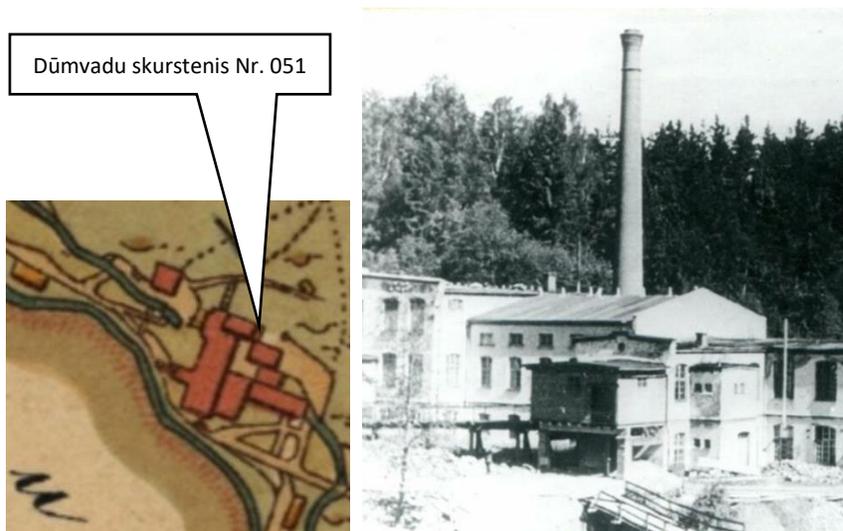
Skurstenis Nr. 051 ir arhitektoniski visizteiksmīgākais un, iespējams, arī vecākais. Tas ir būvēts vienlaicīgi ar Vidusfabriku 19.gs. vidū vai beigās, un ir izcils industriālā mantojuma un eklektisma stila novirziena - "ķieģeļu stila" paraugs. Skurstenis būvēts uz izteiksmīgas četrstūra pamatnes plānā un daudzšķautņainu skursteņa stāvu. Ņemot vērā analizēto kartogrāfisko, foto un dažādus rakstisko avotu materiālus, skursteņa Nr.051 būvniecība datējama vismaz ar laika periodu no ~1880. gada līdz 1899. gadam. To apliecina gan 1899.gada plāns, gan fabrikas fotoattēls no 1882.gada, kurā jau ir redzama skursteņa būve.

85.-87. attēls. Skursteņa novietojums 1899.gada plānā; 1882. gada un 1910./1914.gada fotogrāfiju fragmenti

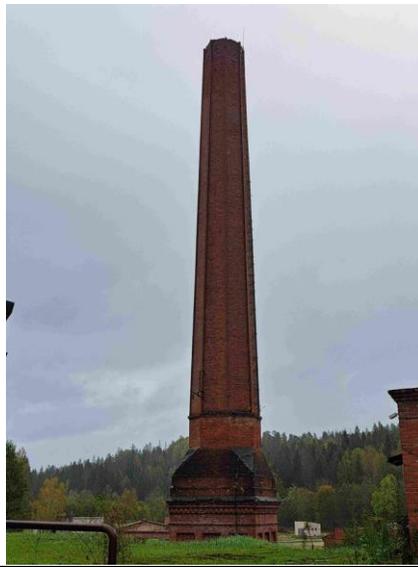
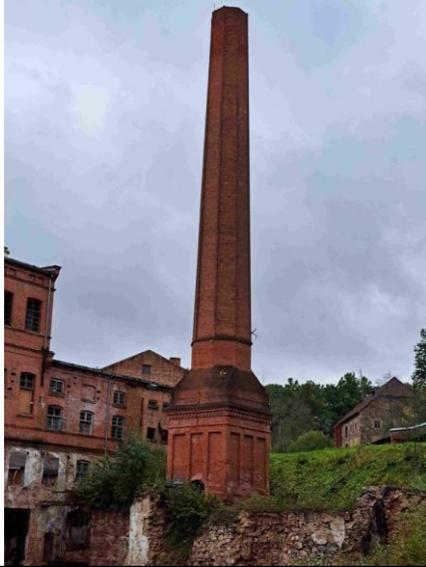
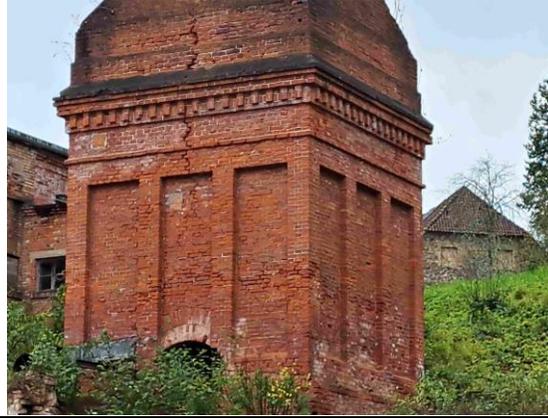
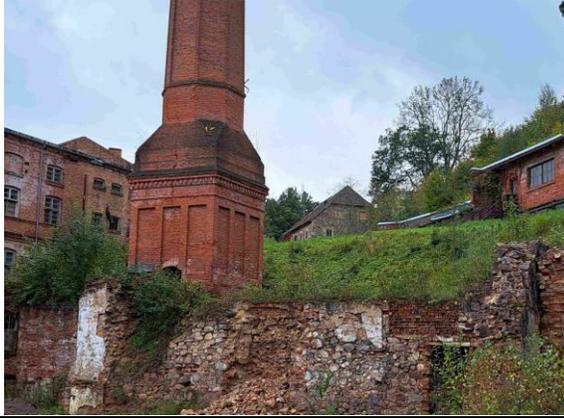
Skurstenis Nr. 052 ir visjaunākais no trīs skursteņiem, un tas ir saistīts ar katlu mājas celtniecību. Fotogrāfijā, kas uzņemta 1910.-1914.gadam Katlu mājas raksturīgais trīs un četrus stāvus augstais būvaprjoms un dūmenis vēl nav uzbūvēti, bet jaunais skurstenis redzamas tikai 1920.- 1934.gada fotogrāfijā (skat.61.attēlu). Skurstenis ir būvēts no smilškrāsas māla ķieģeļiem, kas atšķiras no pārējo divu skursteņu un citu ēku sarkanajiem ķieģeļiem, plānā apaļas formas, apjosts ar metāla stīpām.

Skurstenis Nr. 053 ir daļa no bijušās Lejas (Beiverk) fabrikas daļas, kas atradās teritorijas ziemeļu daļā un nav saglabājusies. Skurstenis ir vienīgā būve, kas pilnībā saglabājusies šajā vietā (skat. 89.attēlu). Lejas (Beiverk) fabrikas daļas būvniecība tika uzsākta ~1860.gadu. Bet skurstenis, iespējams, tika būvēts vienlaicīgi ar Lejas (Beiverk) fabrikas otro kārtu, kas tika pabeigta 1895.gadā. Skurstenis ir būvēts no sarkaniem māla ķieģeļiem, plānā apaļas formas.

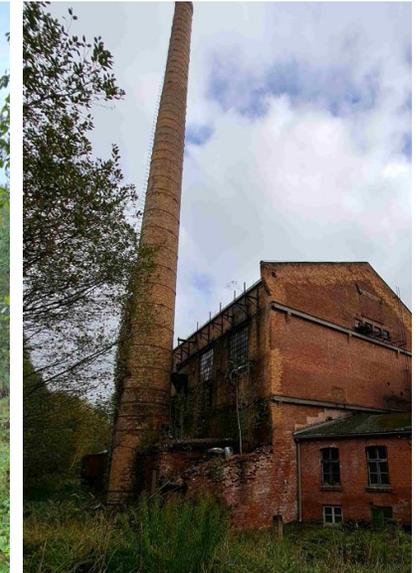
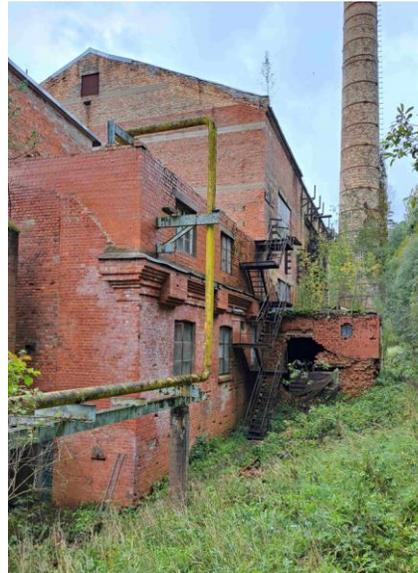
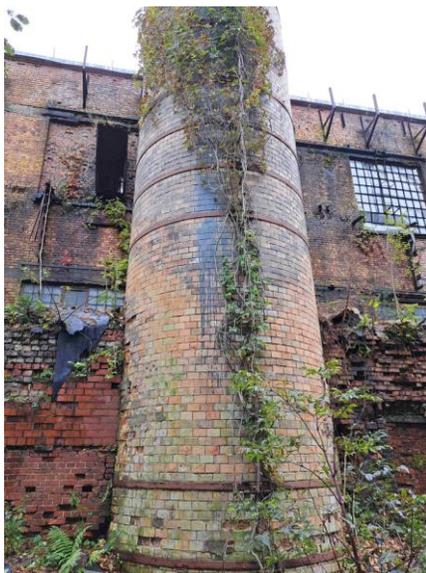

88., 89. attēls. Skursteņa novietojums 1899.gada plānā; 1938.gada fotogrāfijas fragments

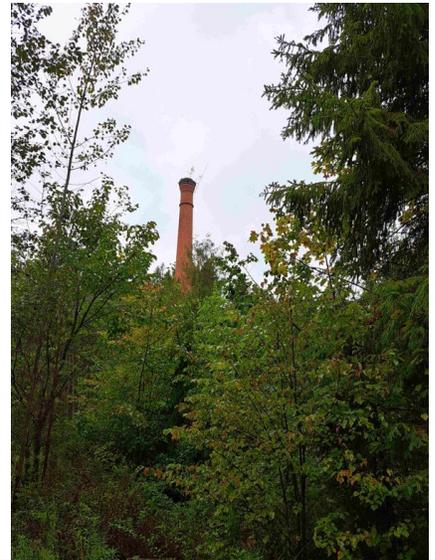
Skurstenis Nr. 051

Skurstenis Nr. 052

Skurstenis Nr. 053

3.7. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 006 0026 002, 4211 006 0026 004)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 006 0026 002 ir Līgatnes papīrfabrikas garāža – darbnīca, bet ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 006 0026 004 – noliktava

90., 91. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

16.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0026 002	Pilsoņu iela 1	Garāža - darbnīca	1951	1/0	686	799.5
4211 002 0026 004	Pilsoņu iela 1	Noliktava	1970	1/0	40.7	51.6

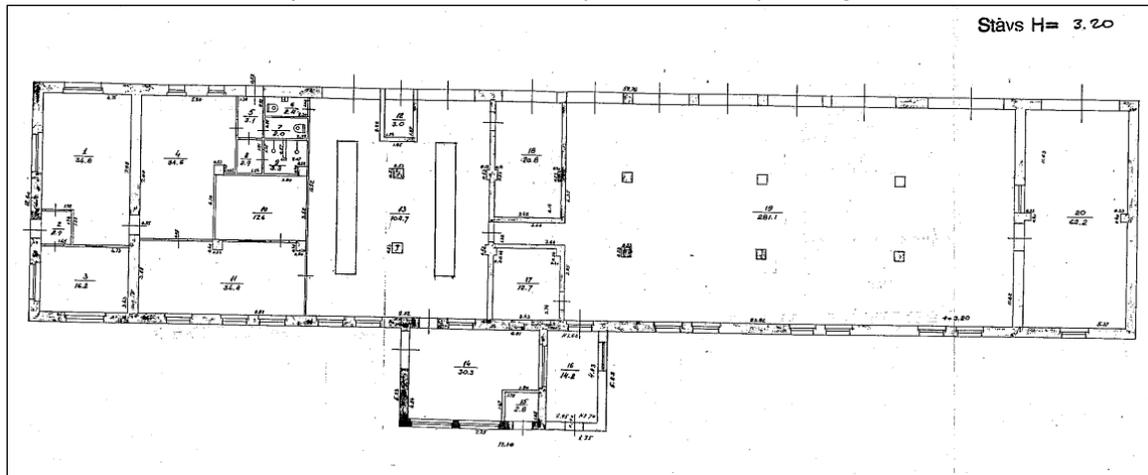
Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – dzelzsbetons/betons; būves ār sienas – ķieģeļu mūris; pārsegums - dzelzsbetons/betons, būves jumts – gumijotie lokšņu materiāli. Garāžas ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde - elektroapgāde. Ēkas netiek izmantotas saimnieciskai darbībai.

Ēkas vizuāli apsekotas 2023.gadā (jūnijā), veicot ēku fotofiksāciju. Ēkas būvētas 20.gadsimta vidū (50.-70.tie gadi), kā garāžu, darbnīcu un noliktavu ēkas. Ēkām nav īpaša arhitektoniska vai mākslinieciska vērtība, šobrīd tās uzskatāmas par vidi degradējošām būvēm.

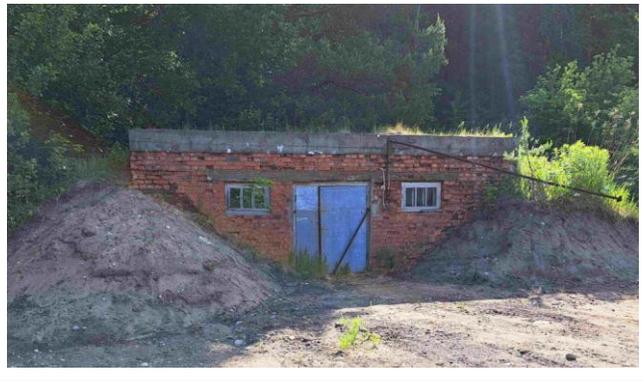
19.gs. un 20. gs. sākumā šajā zemesgabālā (Līgatnes upes labajā krastā) ir bijušas koka ēkas, kas līdz mūsdienām nav saglabājušās.

Ēkām nav veikta ēkas tehniskā apsekošana, bet garāžas ēka ir sliktā tehniskā stāvoklī.

84. attēls. Ēkas Nr. 002 stāva plāns. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas fasādes

3.8. PILSOŅU IEĻA 1 (ēkas kadastra apzīmējums 4211 006 0026 003)

Saskaņā ar pieejamo būvju tehnisko inventarizāciju, kas veikta 2001. gada 23. oktobrī ēka ar kadastra apzīmējumu 4211 006 0026 003 ir Līgatnes papīrfabrikas noliktava.

92. attēls. Ēkas novietojums 2023.gadā. Avots: Valsts zemes dienests, 2023. www.kadastrs.lv

17.tabula. Ēkas tehniskās inventarizācijas lietas informācija, 2001.gads

Ēkas kadastra apzīmējums	Adrese/ korpuss	Vēsturiskais nosaukums	Būves ekspl. uzsākš. gads	Stāvu skaits virszemes/ pazemes	Būves kopējā platība (m ²)	Apbūves laukums (m ²)
4211 002 0026 003	Pilsoņu iela 1	Noliktava	1970	1/0	237.7	258.9

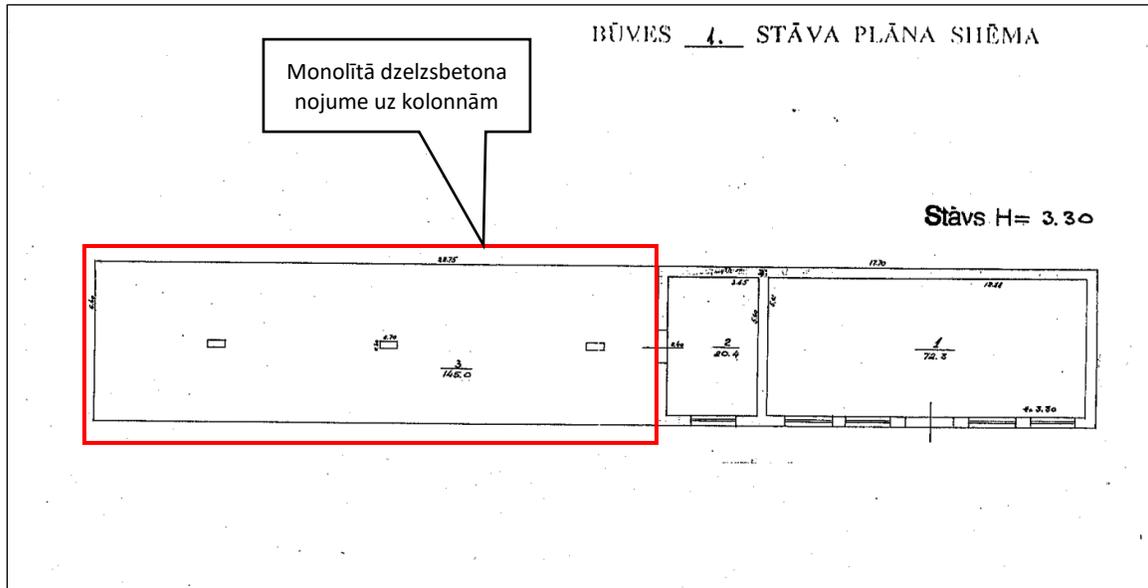
Ēkas konstruktīvo elementu apraksts: būves pamati – dzelzsbetons/betons; būves ār sienas – ķieģeļu mūris; pārsegums - dzelzsbetons/betons, būves jumts – gumijotie lokšņu materiāli. Noliktavas ēkai ir ierīkota nepieciešamā inženierapgāde - elektroapgāde. Ēka netiek izmantota saimnieciskai darbībai.

Ēka vizuāli apsekota 2023.gadā (jūnijā), veicot ēkas fotofiksāciju. Ēka būvēta 20.gadsimta 60.-70.tajos gados, kā noliktavas ēka ar nojumi. Tipoloģiski nojume sākotnēji varēja kalpot arī kā degvielas uzpildes stacija. Arhitektoniski vērtīgākā ēkas daļa ir tieši monolītā betona nojume, kas balstīta uz slīpā leņķī izbūvētām dzelzsbetona kolonnām.

19.gs. un 20. gs. sākumā sējā zemesgabalā (Līgatnes upes labajā krastā) ir bijušas koka ēkas, kas līdz mūsdienām nav saglabājušās.

Ēkai nav veikta ēkas tehniskā apsekošana.

93. attēls. Ēkas Nr. 003 stāva plāns. Avots: Ēku inventarizācijas lietu informācija, 2001.gads

Ēkas fasādes

4. KULTŪRVĒSTURISKS NOVĒRTĒJUMS UN SECINĀJUMI

Veicot ēku kultūrvēsturisko izpēti Līgatnes papīrfabrikas teritorijas apbūvei lokālpilnvarojuma ietvaros, ir veikta esošo (saglabāto) kultūrvēsturisko vērtību apzināšana un izpēte atbilstoši lokālpilnvarojuma izstrādes līmenim un mērogam, nosakot pamatotus saglabāšanas risinājumus un nosacījumus turpmākai teritorijas saglabāšanai un attīstībai.

Izpētes ietvaros tika precizēts ēku un citu būvju sākotnējais būvniecības laiks, analizējot gan pieejamo informāciju no būvju tehniskās inventarizācijas materiāliem (pārsvarā veikta 2001. gada 23. oktobrī), bet lielāku uzmanību pievēršot vēsturisko karšu, foto un teksta informācijai, kas apliecina konkrētas ēkas vai tās daļas būvperiodu. Ņemot vērā apkopoto informāciju, ir sagatavota ēku būvperiodu karte (skat. 94.attēlu).

Izpētes ietvaros tika veikta visu ēku fasāžu vizuālā novērtēšana, kā arī atsevišķu ēku iekštelpu vizuālā novērtēšana, ar mērķi veikt esošās apbūves klasifikāciju pēc ēkas arhitektoniskās vērtības, jo ne visas kultūrvēsturiski vērtīgās ēkas ir iekļautas Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr. 7427) kultūras pieminekļa sastāvā, kā arī iekļautajām ēkām ir dažāda kultūrvēsturiskā vērtīga un tehniskais stāvoklis, kas var būtiski ietekmēt ēkas saglabāšanas iespējas. Rezultātā visas esošās ēkas ir iedalītas trīs grupās (skat. 18. tabulu) – 1. Kultūrvēsturiski vērtīga būve; 2. Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību; 3. Vides kvalitāti pazeminoša būve.

REKOMENDĀCIJAS

Ņemot vērā Līgatnes papīrfabrikas ēku kompleksa kopējos izmērus un ēku skaitu, turpmākajā objekta apsaimniekošanas gaitā ir jāturpina uzsāktā vēsturisko elementu kartēšana un datēšana veicot atsegumus, zondāžas vai lokālus remontdarbus, Kultūrvēsturiski vērtīgajām būvēm veicot Arhitektoniski māksliniecisko inventarizāciju (AMI). Vadoties pēc AMI norādēm, nepieciešams maksimāli saudzīgi izturēties pret ēkā esošajām vērtībām, nepieļaut to izvazāšanu, pārveidi vai iznīcināšanu.

Lai novērstu lietus / sniega / vēja klātbūtni telpās, t.i., nodrošinātu ēku pret ārējo apstākļu ietekmi, ir nepieciešama ēku norobežojošo konstrukciju remonts vai nomaiņa, tostarp jumtu atjaunošana saglabājamām ēkām, lai novērstu tālākus vēsturiskās substances bojājumus.

Ņemot vērā ēku arhitektūru un pielietoto konstruktīvo sistēmu, ēku energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi veicami, siltinot ēkas no iekšpuses, kas ļautu saglabāt ēku elegantās un izteiksmīgās ķieģeļu un/vai laukakmeņu mūra fasādes.

Saglabājot konstruktīvo un arhitektonisko tīrību, pieļaujama sekundāro uzslāņojumu – starpsienas, starpstāvi, piebūves – likvidēšana, atbrīvojot telpas jaunām funkcijām un pielietojumam. Izvērtējama citu, vēlāka laika perioda autentisku interjeru saglabāšana, galvenokārt, administratīvajā ēkā tas ir, 20.gs. 70.-80. gadu interjeru saglabāšana.

94. attēls. Esošo ēku un inženierbūvju būvperiodu pārskata shēma

18.tabula. Būvju kultūrvēsturiskais iedalījums

Būves vērtības līmenis	Būves kadastra apzīmējums	Nosaukums	Būvniecības gads / būvperiods	Tehniskais stāvoklis 2023.gadā	Piezīmes
Valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" sastāvā esošās būves					
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 001	Administratīvā ēka	1884.-1899.	Apmierinošs	Industriālā mantojuma un eklektisma stila novirziena - "ķieģeļu stila" paraugs.
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 002	Noliktava	~1830.	Apmierinošs	
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 002 0004 003	Ēdnīca	~ 20.gs. sākums	Neapmierinošs	
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 005	Noliktava	~1830.	Apmierinošs	Steidzami nepieciešams jumta remonts
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 007	Remontu – mehāniskais cehs	1891.	Apmierinošs	Neraksturīgās piebūves - nojaucamas
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 010	Darbnīca	1891.	Apmierinošs	Neraksturīgās piebūves - nojaucamas
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 012	Galvenais ražošanas korpus	~1830.	Apmierinošs	
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 002 0004 037	Galvenais ražošanas korpus	~1830.	Ļoti slikts	Saglabājusies tikai daļa no ārsienas. Ēka dabā neeksistē.
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 014	Katlu māja (elektrosadale, transformatoru telpas)	1884.-1899.	Apmierinošs	Industriālā mantojuma un eklektisma stila novirziena - "ķieģeļu stila" paraugs
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību		Katlu māja	~ 20.gs. sākums	Apmierinošs	
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 002 0004 017	Ugunsdzēsības depo	1884.-1899.	Ļoti slikts	Ēka daļēji jau ir sabrukusi
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 006 0026 001	Noliktava	1884.-1899.	Ļoti slikts	Saglabājusies tikai ēkas uguns mūra sienas daļa un mūra pamati.

Citas ēkas un inženierbūves					
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 002 0004 006	Attīrīšanas stacija	1884.-1899.	Apmierinošs	
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 002 0004 008	Dzīvojamā māja	~ 20.gs. sākums	Neapmierinošs	Ēka ir avārijas stāvoklī, paredzēts nojaukt
Vides kvalitāti pazeminoša būve	4211 002 0004 009	Noliktava	1984.	Labs	
Vides kvalitāti pazeminoša būve	4211 002 0004 023	Dispečeru punkts	1980.	Labs	
Vides kvalitāti pazeminoša būve	4211 002 0004 0026	Transformatoru apakšstacija (TA)	1990.	Apmierinošs	Ēka funkcionāli nav nepieciešama, jo ir jauna TA
Vides kvalitāti pazeminoša būve	4211 002 0004 018	Tehniska būve	~20.gs. otrā puse	Neapmierinošs	
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 051	Dūmvadu skurstenis	1830.-1880	Apmierinošs	Arhitektoniski un ainaviski vērtīgs objekts
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 002 0004 052	Dūmvadu skurstenis	~ 20.gs. sākums	Apmierinošs	Ainaviski vērtīgs objekts
Kultūrvēsturiski vērtīga būve	4211 002 0004 053	Dūmvadu skurstenis	1860.-1895.	Apmierinošs	Vienīgā būve, kas saglabājusies no bij. Lejasfabrikas (Beiverk)
Vides kvalitāti pazeminoša būve	4211 006 0026 002	Garāža – darbnīca	1951.	Neapmierinošs	
Vides kvalitāti pazeminoša būve	4211 006 0026 004	Noliktava	1970.	Apmierinošs	
Būve ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību	4211 006 0026 003	Noliktava	1970.	Apmierinošs	Arhitektoniski vērtīgākā ēkas daļa - monolitā betona nojume